

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

**Genius Loci vybraných turistických atraktivit
z 2. světové války**
Bakalářská práce

Autor: Petr Švach
Studijní obor: Management cestovního ruchu – anglický jazyk
Vedoucí práce: Mgr. Dagmar Hrušová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Pardubicích dne 29.4.2022

vlastnoruční podpis

Petr Švach

Poděkování:

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Dagmar Hrušové, Ph.D. za metodické vedení a cenné rady, které mi pomohly při zpracování této práce. Rovněž bych chtěl poděkovat všem respondentům, kteří se zúčastnili řízených rozhovorů. Rád bych také vyzdvihl cenné rady, které mi dal doc. PaedDr. Jiří Štýrský, CSc. a pomohl mi zamyslet se nad daným tématem. Nakonec bych rád poděkoval i svým blízkým, bez jejichž podpory by nebylo možné práci dokončit.

Anotace

Název: Genius Loci turistických atraktivit z druhé světové války

Bakalářská práce se zabývá působením genia loci vybraných turistických atraktivit z období druhé světové války. Práce je rozdělena na dvě části, které na sebe navazují.

Teoretická část objasňuje pojmy genius loci a temný turismus, které souvisí s tématem bakalářské práce. Mimo jiné je zde zmíněn i nacismus, který souvisí s turistickými atraktivitami, na které se práce zaměřuje. Empirická část bakalářské práce je již konkrétně zaměřena na genius loci turistických atraktivit Obersalzberg a solný důl Altaussee. Tato část práce obsahuje případové studie zaměřené na tyto atraktivity, jejichž zdrojem bylo několikaleté pozorování oblasti. Empirická část je zakončena výzkumem formou řízených rozhovorů, které byly provedeny s účastníky, ale i pracovníky cestovního ruchu. Výsledky šetření formou řízených rozhovorů jsou vyhodnoceny vzhledem k poznatkům získaných z případových studií.

Klíčová slova: genius loci, temný turismus, solný důl Altaussee, vesnice Obersalzberg, Orlí Hnízdo

Annotation

Title: Genius Loci of Selected Tourist Attractions of the Second World War

This bachelor thesis deals with the impact of Genius Loci of selected tourist attractions during the time of the World War II. The thesis is divided into two parts that are connected.

Theoretical part clarifies terms such as Genius Loci and Dark Tourism which are related to the topic of the thesis. Among others, Nazism is mentioned as well because it is connected to the attractions the thesis focuses on.

Empirical part is focused on Genius Loci of tourist attractions, in particular Obersalzberg and the Salt Mine Altaussee. This part contains case studies which concentrate on these attractions. The source of the study is a survey that lasted several years. It is concluded by guided interviews that were accomplished with tourists and also employees in tourism. The results from the survey of the interviews are evaluated on the basis of the knowledge gained from the case studies.

Key Words: Genius Loci, Dark tourism, Salt Mine Altaussee, Obersalzberg, Eagle's Nest

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Cíl práce a metodika výzkumu	2
2.1	Cíl práce.....	2
2.2	Metodika výzkumu	3
2.2.1	Výzkumné otázky	4
2.2.2	Řízené rozhovory.....	5
2.2.3	Otázky k řízeným rozhovorům.....	6
2.2.4	Respondenti.....	7
2.3	Důvod výběru práce	8
3	Teoretická část	9
3.1	Genius Loci, místo a autenticita	9
3.1.1	Fenomén Genius Loci.....	9
3.1.2	Autenticita.....	11
3.1.3	Místo	12
3.1.4	Přírodní místo.....	12
3.2	Temný turismus.....	13
3.3	Kult Adolfa Hitlera v německo-rakouském regionu	17
3.3.1	Příběh vzácného umění.....	17
3.3.2	Solný důl v Altaussee.....	19
3.3.3	Hitlerovo sídlo v Obersalzbergu	23
3.3.4	Orlí Hnízdo	26
4	Empirická část	28
4.1	Představení vybraných míst	28
4.2	Případová studie – Solný důl v Altaussee	30
4.2.1	Příjezd do solného dolu.....	30

4.2.2	Steinberghaus	32
4.2.3	Kaple svaté Barbory	33
4.2.4	Springwerk.....	35
4.3	Případová studie Obersalzberg.....	40
4.3.1	Příjezd do Obersalzbergu	40
4.3.2	Dokumentation Obersalzberg.....	41
4.3.3	Orlí Hnízdo	44
4.4	Výsledky řízených rozhovorů.....	47
5	Shrnutí výsledků.....	64
6	Závěry a doporučení	68
7	Seznam použité literatury.....	70
8	Přílohy	72
8.1	Řízené rozhovory	72

Seznam obrázků

Obr.1 - Adolf Hitler prohlížející své „Führermuseum“ ve svém podzemním bunkru v Berlíně v únoru 1945	18
Obr.2 - Američtí vojáci s odborníky prohlížející nalezená umělecká díla v depozitáři solného dolu v Altaussee.....	20
Obr. 3 - Panel Gentského oltáře v podzemí solného dolu v Altaussee	21
Obr. 4 – Američtí vojáci s horníky ze solného dolu v Altaussee, kteří zachránili umění před výbuchem bomby, která se nacházela v bedně na obrázku.....	22
Obr. 5 - Wachenfeld/Berghof a zástupy obdivovatelů Adolfa Hitlera.....	24
Obr. 6 – Výhled z okna Berghofu na Alpskou krajinu	25
Obr. 7 – Adolf Hitler na Orlím Hnízdě s Hermannem Goringem	27
Obr. 8: Budova Steinberghaus	32
Obr. 9: Kaple svaté Barbory	33
Obr. 10: Tunel do Springwerku	35
Obr. 11: Důlní vozík naložený uměleckými díly	36
Obr. 12: Umělecký depozitář	38
Obr. 13: Terasa Dokumentace Obersalzberg	41
Obr. 14: Místo odjezdu k Orlímu Hnízdu	44
Obr. 15: Orlí hnízdo	45

1 Úvod

Druhá světová válka byla jedním z nejhorších konfliktů v historii lidstva. Příčinou tohoto konfliktu byl vznik nacismu – ideologie založené na nenávisti, jejímž hlavním představitelem byl Adolf Hitler. Díky nacismu a Adolfu Hitlerovi prožil svět období, během kterého zemřelo 72 milionů lidí. Mezi tyto oběti řadíme vojáky padlé v krvavých a děsivých bitvách, které si připomínáme dodnes. Nesmíme zapomenout na oběti židovského původu, které zemřeli během holocaustu. Tento konflikt se dotkl i civilního obyvatelstva, které žilo po celou dobu válečného konfliktu ve strachu. Všechny tyto oběti nám dnes připomínají památníky, které oslavují vojáky padlé v bitvách po celém světě. Památníky, které připomínají hrůzy antisemitismu a ukazují nám hrůzy, které prožívali lidé v koncentračních táborech. A v neposlední řadě také památníky, které věnují tichou vzpomínku všem, kteří během druhé světové války položili život v konfliktu, který nezavinili.

Všechny tyto památníky jsou dnes vyhledávané kvůli fenoménu, který nazýváme temný turismus. Je to trend, který přitahuje návštěvníky na místa spojená s utrpením, či tragickou událostí. Tento trend se v posledních letech rychle rozvíjí a na místech poznamenaných tragickou událostí se tvoří fronty návštěvníků. S fenoménem temného turismu souvisí i Genius Loci. Návštěvníci památek z období druhé světové války mají možnost pocítit ducha místa prostřednictvím autenticity těchto památek. Genius Loci a autentická atmosféra je hlavním tématem této bakalářské práce.

Tato bakalářská práce se soustředí na solný důl v Altaussee a Obersalzberg jehož součástí je i Orlí hnízdo. Obě tyto atraktivity mají spojitost s druhou světovou válkou a kultem Adolfa Hitlera. V solném dole v Altaussee bylo uschováno umění pro plánované muzeum umění Adolfa Hitlera v Linci, v Obersalzbergu sám vůdce několik let pobýval a následně zde dostal ke svým 50. narozeninám Orlí Hnízdo.

2 Cíl práce a metodika výzkumu

2.1 Cíl práce

Cílem této práce je představit vybrané turistické atraktivity zaměřené na tematiku druhé světové války, interpretovat jejich autenticitu a Genius Loci a v těchto aspektech je porovnat. Vzhledem k tomu, že se jedná o atraktivity se zaměřením na válečnou historii, interpretace jejich autenticity se bude týkat i vlivu tzv. temného turismu na tyto atraktivity.

Mezi tyto atraktivity z válečného období byl vybrán solný důl v Altaussee, který se nachází vysoko v Alpách na území Rakouska, v oblasti „Solné komory“. Práce sleduje tuto atraktivitu z důvodu její neznámosti a nízké návštěvnosti. Tato atraktivita je pro tuto práci primární z důvodu autenticity tohoto místa. Další atraktivita se nachází v regionu Berchtesgadensko v Německu, který proslul jako oblíbené místo Adolfa Hitlera. Zde bylo vybrána vesnice Obersalzberg, jejíž součástí je Orlí hnízdo a Dokumentace Obersalzberg. Práce sleduje tuto lokalitu z důvodu vysokého zájmu návštěvníků, který souvisí s trendem temného turismu. Tyto atraktivity byly vybrány záměrně, protože představují turistické atraktivity, jejichž motivem návštěvy by mohlo být pocítění ducha místa, tzv. Genius Loci a v práci budou vzájemně porovnány.

Práci doplní výzkum formou řízených rozhovorů s pracovníky i účastníky cestovního ruchu, které přinesou zajímavé postřehy k atmosféře obou atraktivit.

2.2 Metodika výzkumu

Práce bude rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a část empirickou. Teoretická část bude zpracována na základě poznatků získaných z knižních publikací a internetových zdrojů. V této části práce bude definován pojem *genius loci* a pojmy s ním úzce související. Dále bude obsahovat i pojmy související s empirickou částí této bakalářské práce. Mezi tyto pojmy patří temný turismus nebo místa spojená s Adolfem Hitlerem, na která je zaměřena tato bakalářská práce. Mezi tato zmíněná místa se řadí solný důl v Altaussee a Obersalzberg zahrnující Orlí hnízdo.

Empirická část bude obsahovat dvě případové studie, které se budou vztahovat ke zmíněným turistickým atraktivitám. Obě případové studie zabývající se atraktivitami v Altaussee a Obersalzbergu jsou zaměřeny na autorovu prožitou návštěvu v říjnu roku 2019. V případových studiích autor čerpal z vlastních zkušeností a znalostí pracovníků cestovního ruchu, kteří jsou na dané téma odborníky. Případová studie solného dolu v Altaussee obsahuje i odborné informace, které jsou citované z průvodcovského výkladu Evy Beerové. Případová studie Obersalzbergu, který zahrnuje i Orlí hnízdo obsahuje odborné informace citované z průvodcovského výkladu Dany Kelblové – průvodkyně cestovní kanceláře a odbornice na válečnou historii.

Na tyto případové studie navazuje výzkum, který obsahuje řízený rozhovor s pěti respondenty, kteří jsou fundovaní v daném tématu *Genia Loci*. Řízené rozhovory jsou rozděleny na dvě části. V první části odpovídají na otázky čtyři respondenti. Tato část rozhovorů je rozdělena na otázky týkající se Altaussee a poté Obersalzbergu. Struktura otázek je stejná, cílem je zjistit rozdíl v cítění *Genia Loci* mezi těmito místy a závěrečná otázka tato dvě místa porovnává. Mezi zmíněných pět respondentů v tomto výzkumu autor zahrnuje dva účastníky cestovního ruchu a tři pracovníky cestovního ruchu. Důvodem byla snaha autora získat odpovědi, které zahrnují odpovědi na otázky týkající se problematiky *Genia Loci* těchto míst z různých úhlů pohledu. Ve druhé polovině je obsažen rozhovor

s Haraldem Pernkopfem, který je manažerem společnosti Salzwelten provozující solné doly v Altaussee, Halleinu a Hallstattu. Harald Pernkopf v řízeném rozhovoru prezentuje informace zaměřené na provoz solného dolu a jeho návštěvnost, které nejsou veřejně k dispozici.

2.2.1 Výzkumné otázky

Pro empirickou část byly na základě zaměření bakalářské práce pro dosažení výsledku výzkumu vybrány následující výzkumné otázky. Tyto otázky budou zodpovězeny na základě případových studií autora a dat z řízených rozhovorů s účastníky cestovního ruchu a pracovníky v cestovním ruchu. Data z řízených rozhovorů jsou primárním zdrojem výzkumu této práce.

Podmínkou pro zařazení do výzkumu bylo, že všichni respondenti navštívili obě zmíněná místa, na které je tato práce zaměřena a mají tedy předpoklad pro porovnání obou míst.

1) Jaká je motivace návštěvy zkoumaných atraktivit?

Tato výzkumná otázka se zaměřuje na důvod návštěvy obou zkoumaných atraktivit. Tato otázka je důležitá ve vztahu k faktu, že obě zkoumané atraktivity mají rozdílný charakter. Solný důl v Altaussee pro turisty není známou atraktivitou. Obersalzberg má hlavně díky Orlímu Hnízdu opačný charakter a potýká se s opačným problémem – masovým turismem. Data pro zodpovězení této výzkumné otázky využívají odpovědi z řízených rozhovorů.

2) Jak vnímají autenticitu a Genius Loci zkoumaných míst účastníci a pracovníci cestovního ruchu?

Tato otázka nese v celém výzkumu velkou důležitost. Důvodem je porovnání obou zkoumaných míst z pohledu vnímání autenticity a Genia Loci, což je základ celé bakalářské práce. Odpovědi na tuto otázku jsou čerpány primárně z výzkumu formou řízených rozhovorů. Doplnující informace však lze nalézt i v případových studiích, kde se autor zaměřil na detailní popis prožitých pocitů během návštěvy zkoumaných míst.

3) Je Genius Loci turistických atraktivit, na které je zaměřena tato práce je ovlivněn znalostí historie?

Změření této výzkumné otázky souvisí s otázkou předchozí. Cílem této otázky je získat informace, jak ovlivňuje znalost historie procítění Genia Loci daného místa. Hlavním zdrojem pro tuto výzkumnou otázku jsou řízené rozhovory. Popis obou zkoumaných míst z pohledu předání informací pro adekvátní znalost historie místa však popisují i případové studie, které mohou být doplňujícími informacemi pro primární zdroj dat, kterým jsou řízené rozhovory.

4) Jakou formu propagace využívá solný důl v Altaussee?

Výzkumná otázka zabývající se propagací čerpá odpovědi z unikátního řízeného rozhovoru, který je realizován pouze pro tuto otázku. Tento řízený rozhovor vedl autor s manažerem solného dolu v Altaussee – Haraldem Pernkopfem. Komunikace s Haraldem Pernkopfem probíhala od začátku roku 2020, autor byl s Haraldem Pernkopfem v kontaktu po dobu roku a půl. Během této doby autor zajistil dostatek informací, které byly poté zrekapitulovány v závěrečném rozhovoru a uvedeny do hodnocení autora.

2.2.2 Řízené rozhovory

Na konci empirické části obsahuje bakalářská práce výzkum. Autor připravil výzkum pomocí řízených rozhovorů, jejichž účelem bylo zjistit, zda a jakým způsobem pocítili účastníci, ale i pracovníci cestovního ruchu ducha místa během návštěvy zmíněných atraktivit. Tento rozmanitý výběr respondentů byl uskutečněn pro pohled na problematiku Genia Loci z více úhlů pohledu. Pro zařazení respondentů do výzkumu byla podmínkou návštěva obou zmíněných atraktivit, aby bylo možné získané odpovědi porovnat v rámci kontrastu mezi zmíněnými atraktivitami. Pro porovnání odpovědí respondentů byly vybrány ke každé atraktivitě stejné otázky. Tato část práce zabývající se řízenými rozhovory uzavírá řízený rozhovor s manažerem solného dolu v Altaussee.

2.2.3 Otázky k řízeným rozhovorům

Řízené rozhovory s účastníky a pracovníky cestovního ruchu, kteří navštívili obě zmíněná místa:

Solný důl Altaussee

- 1) Jaká byla Vaše očekávání před návštěvou solného dolu?
- 2) Pocítil/a jste během návštěvy solného dolu neobyčejnou atmosféru či pocit jedinečnosti?
- 3) Je něco, co Vás během prohlídky zaujalo?
- 4) Jak moc Vaše pocity z návštěvy tohoto místa ovlivnil výklad historie?
- 5) Je něco, co podle Vás chybí během prohlídky v Altaussee?

Obersalzberg

- 6) Jaká byla Vaše očekávání před návštěvou Obersalzbergu?
- 7) Pocítil/a jste během návštěvy Obersalzbergu neobyčejnou atmosféru či pocit jedinečnosti?
- 8) Je něco, co Vás během prohlídky zaujalo?
- 9) Jak moc Vaše pocity z návštěvy tohoto místa ovlivnil výklad historie?
- 10) Je něco, co podle Vás chybí během prohlídky Obersalzbergu?

Souhrnná otázka:

- 11) Evidujete nějaký rozdíl během prožívání Genia Loci v těchto dvou turistických atraktivitách?

Doplňující rozhovor s manažerem solného dolu – Haraldem Pernkopfem zaměřený na propagaci a marketing:

- 1) Kolik návštěvníků ročně navštíví solný důl? Zvyšuje se meziročně návštěvnost?
- 2) V posledních 7 letech byly natočeny dva filmy, ve kterých se objevil i solný důl v Altaussee. Pomohly tyto filmové snímky k propagaci a ke zvýšení návštěvnosti solného dolu?
- 3) Snažíte se měnit a přidávat expozice v podzemí solného dolu?

- 4) Jaké nástroje používáte k propagaci solného dolu?
- 5) Jaká je návštěvnost solného dolu v Altaussee v porovnání s okolními solnými doly (Hallein, Hallstatt), které též působí jako turistická atrakce?

2.2.4 Respondenti

Rozhovor obsahující otázky k solnému dolu v Altaussee a Obersalzbergu:

1) Bc. Aneta Lebedová – návštěvník

- Absolventka oboru cestovní ruch

2) Ing. Roman Konečný – návštěvník

- Absolvent oboru cestovního ruch

3) Naděžda Šauerová – pracovník v cestovním ruchu

- průvodkyně cestovní kanceláře

4) Eva Beerová – pracovník cestovního ruchu

- průvodkyně v solném dole Altaussee
- odpovědi paní Beerové vyjadřují pocity z první návštěvy solného dolu

Rozhovor zaměřený na provoz solného dolu v Altaussee:

• **Harald Pernkopf – manažer společnosti Salzwelten**

- manažer zodpovědný za provoz dolů společnosti Salzwelten, mezi které se řadí Altaussee, Hallein a Hallstatt

2.3 Důvod výběru práce

Autor se rozhodl pro výběr tohoto tématu, protože byl fascinován dvěma místy s obrovským potenciálem prožít genius loci těchto památek. Obě tato místa autor navštívil v průběhu let více než jednou a sledoval, jakým způsobem pracují se svojí historií a jakým způsobem se snaží předat svým návštěvníkům Genius Loci. Vzhledem k tomu, že se autor zajímá o druhou světovou válku, rozhodl se pro výběr atraktivit, které symbolizují druhou světovou válku v regionu, který má rád a navštěvuje ho pravidelně. Dvě zmíněná místa, která se rozhodl autor v bakalářské práci porovnat jsou solný důl v Altaussee a vesnice Obersalzberg, jejíž součástí je památník a Orlí Hnízdo.

Solný důl v Altaussee zná autor více než 15 let a pravidelně ho navštěvuje. Přestože tato památka byla v posledních letech medializována pomocí světové kinematografie, v České republice je stále neznámá, přestože nabízí zajímavý příběh. Autor se proto rozhodl tímto způsobem solný důl v Altaussee porovnat s Obersalzbergem, který je díky Orlímu Hnízdu známý po celém světě a každý rok zažívá masový turismus.

Návštěva Orlího hnízda byla pro autora dětským snem, který se podařilo formou návštěvy a prohlídky tohoto místa splnit. Bohužel po návštěvě přišlo zklamání, které bylo způsobeno převážně rozsáhlou masou turistů. Pro autora byla absence prohlídky s edukativním rozsahem zklamání. Díky absenci jakékoliv tematické prohlídky s výkladem se pro autora stalo Orlí Hnízdo komerční turistickou atraktivitou. Dle autora je Obersalzberg nádherným místem, které v sobě má veliký potenciál. Tento potenciál je bohužel poškozovaný komerční turistikou spojenou temným turismem a se zážitkem poznat Orlí Hnízdo. To dle autora díky masám lidí, kteří ho denně navštěvují nedokáže poskytnout takový prožitek, jako solný důl v Altaussee, který nemusí čelit vysokému počtu návštěvníků.

3 Teoretická část

V této části bakalářské práce budou postupně představeny pojmy, které budou zmiňovány i v empirické části práce a jejich definice pro pochopení empirické části práce nese vysokou důležitost. Mezi tyto pojmy patří zejména Genius Loci a pojmy s ním spojené, temný turismus a místa nesoucí spojitost s Adolfem Hitlerem a jeho Třetí Říší. Vzhledem k zaměření práce na Genius Loci turistických atraktivit, které jsou položené v horských oblastech, bude autor definovat i atmosféru místa a přírodní místo. Altaussee i Obersalzberg se nacházejí v Alpách, vynikají panoramatickými výhledy na zmíněné pohoří a v jejich blízkosti se nacházejí i ledovcová jezera, proto se autor zaměřuje i na přírodní místo. Obě zkoumané atraktivity mají přímou spojitost s Adolfem Hitlerem, který byl představitelem nacistického režimu. V Obersalzbergu ještě nyní přežívá kult Adolfa Hitlera, což je důvod, proč turisté v této oblasti vyhledávají souvislost s temným turismem.

3.1 Genius Loci, místo a autenticita

3.1.1 Fenomén Genius Loci

Pojem Genius Loci je známým pojmem, který si vykládáme v překladu z latiny do českého jazyka jako „ducha místa“. Pokud bychom termín Genius Loci chtěli vysvětlit jednoduchou formou, dalo by se říci, že se jedná o výjimečnou atmosféru, zvláštní pocity či mystické až duchovní cítění místa. Ovšem definovat tento pojem pouze několika slovy není možné. Problematika Genia Loci je mnohem hlubší a na samotný Genius Loci dané lokality má vliv větší množství faktorů. Někteří autoři se tento pojem snaží charakterizovat, nicméně vnímat tento pojem může každý jinak. Dle Zelenky (2008, str. 132) se poslední dobou setkáváme s tím, že Genius Loci je často používaným pojmem, někdy až nadužívaným či zneužívaným. Šípek (2001, s. 102) ve své publikaci „Úvod do geopsychologie“ popisuje Genius Loci následovně: *„Genius Loci znamená atmosféru, „ducha“ místa oblasti, jak ji lidé prožívají. Je to psychologicky obtížně definovaný jev tvořený řadou momentů: přírodní lokalitou, kulturním ztvárněním, atmosférickými podmínkami, roční dobou, ale i aktuálním psychickým a fyzickým vyladěním člověka.“*

Na každého z nás působí *genius loci* jiným způsobem a různá místa vyvolávají v každém z nás jiné pocity. Zelenka a Pásková (2012, str. 176) popisují *Genius Loci* jako „*ucelený souhrn (ne)hmotných projevů historie i současnosti lokality, jedinečný a neopakovatelný, vytvářející svou interakcí s duchovním světem návštěvníkem nebo rezidenta jeho vícerozměrný vjem z dané lokality*“.

Dle Štýrského a Šípka (2011, s. 68) je ve chvíli prožívání ducha místa možné prožívat pocity neopakovatelnosti, vznešenosti či záhadnosti. Jak dále uvádějí, pro každého člověka tento jev nese různá specifika. Dle nich se může jednat např. o místa šťastného setkání či třeba traumatické události. Jak dále uvádějí, nejsnadněji ho nalezneme, pokud se otevřeme dění kolem nás, ale i současně v nás.

Naše znalosti dané lokality mohou ovlivnit *Genius Loci*, který zde prožíváme. Pokud během prohlídky památek, kde se stala historická událost známe historické souvislosti, máme šanci větší šanci prožít *Genia Loci* daného místa. Venclová (2015) zmiňuje vědění, vzdělání o daném místě a hodnoty jedince jako faktory, se kterými je *Genius Loci* spjatý. Pokud tak dle ní navštíví stejný kostel ateista a věřící člověk, bude každý z nich prožívat *Genius Loci* rozdílně.

Prožitky jsou důležitým faktorem při vnímání *Genia Loci* daného místa. Prožitky jsou i důvod, proč každý z nás cestuje. Během cestování nevyhledáváme pouze nádherné lokality, ale očekáváme, že si odvezeme i zážitky, které se tvoří poznáváním koloritu místního života a obyvatel. Šípek (2001, s. 82) uvádí: „*Jsmeli v cizím prostředí jako cestovatelé a chceme-li se přiblížit tamnímu prostředí co nejvíce a zakusit příslušnou atmosféru, je pro to třeba dělat něco více než se jen dívat.*“ Jako příklad uvádí kolorit Paříže, pro kterou jsou typické pouliční kavárny, jejichž návštěva nám přinese pravý prožitek místa. Dále uvádí způsob prožitku během poznání Alp. Dle něj je Alpský kolorit lepší poznat formou vlastní námahy při horské turistice než pohledem skrze okna autobusu.

Poznání místního koloritu může pomoci i opravdu pozorné vnímání každodenního chování místních obyvatel. V Alpských oblastech to může být nošení

typických krajů. V horských lokalitách položených v Alpách na území Německa či Rakouska, které jsou známé těžbou je možné zaregistrovat běžný pozdrav „Glück Auf“, což v překladu znamená „Zdařbůh“. Šípek (2001, str. 83) zmiňuje typické rakouské pozdravy v souvislosti se vstřebáváním norem chování na daném místě, které nám mohou pomoci pochopit chápání světa a sebe v něm společně s hodnotami a etikou.

Jak uvádí Šípek (2001, str. 103), pokud opravdu aktivně hledáme Genius Loci, můžeme se setkat s různými jevy, které mohou být fyzikálního, či životního rázu. Dle něj můžeme řadit mezi fyzikální jevy geologický charakter krajiny, umění, památky či produkty civilizace, které mohou být tvořeny jevy, které modifikoval či upravil člověk. Jak dále uvádí, mezi rázu životního lze zařadit faunu, flóru a lidi.

3.1.2 Autenticita

Během prožívání Genia Loci může mít vliv i autenticita. Půtová (2019, str. 87) informuje o původnosti, pravdivosti, originalitě nebo věrohodnosti jako o sociokulturních jevech spadajících do kategorie autenticity.

Dle Štýrského a Šípka (2011, str. 90) však jde i o pravost kontaktů turistů s místním obyvatelstvem. Jak dále informují, je nutné rozlišovat autenticitu a inscenovanost. Štýrský a Šípek (2011, str. 90) toto rozlišení definují následovně: *„tzv. postmoderní forma nebo podoba turistického prožitku se vztahuje k turismu jako inscenování, čímž rozumíme něco jako mozaiku, sestavování různých jevů a prožitků do obrazu, vytváření vlastního obrazu, který nemusí mít nutně mnoho společného s původní, „autentickou“ podobou např. města, krajiny, události apod.“*

Půtová (2019, str. 87) autenticitu představuje jako klíčový faktor k motivaci cestování, který má pro turistu vliv na výběr cílové destinace. Dle ní se autentické zážitky, které turista vyhledává odlišují od zážitků každodenního nebo všedního života. Jak dále uvádí, autenticita velmi úzce souvisí s produkty turismu, které mají původ u lokálních obyvatel. Dle ní se jedná např. o domorodé artefakty, obřady,

pokrmu či umělecká díla. Dále dodává, že autentická zkušenost souvisí s pocitem „být v kontaktu se skutečným světem“.

Půtová (2019, str. 88) informuje, že očekávání turistů jsou ovlivněna představami, obrazy, narativy a reprezentací, kterým by měly odpovídat zážitky. Dle ní se snaží turista pomocí znaků či symbolů navštívit či interpretovat dané místo, a to na základě toho, jak byly tyto znaky či symboly lokálního původu vykonstruovány a sdíleny.

3.1.3 Místo

Z hlediska cítění Genia Loci je velice důležité brát vážně význam místa, které souvisí s vnímáním prostředí a okolních jevů. Tak to popisuje i Norberg-Schultz (2010), dle kterého je svět tak jak ho známe tvořen konkrétními věcmi, které se složitým či vnitřně rozporným způsobem propojují. Jak dále uvádí, pojem místo nemusí znamenat pouze polohu, ale i něco více. Dle něho je místo něčím, co mohou utvářet věci, které jsou formovány hmotnou substancí, tvarem či texturou a společně tak mohou pomocí charakteru prostředí tvořit podstatu místa. Dle něho mají však třeba na přírodní místa vliv i vlastnosti země a nebe.

Vedle významu místa je důležité zmínit atmosféru místa, která má na prožití Genia Loci také vliv. Šípek (2001, str. 103) zmiňuje vlastní psychické energie oživé díky okolnostem jako něco, co tvoří zvláštní chvíle a podivné atmosféry. Atmosféru místa ale mohou tvořit i jiné vlivy. Štýrský a Šípek (2011, s. 68) zmiňují jako tvůrce atmosféry místa i fyzikální jevy, mezi které řadí tektonické zlomy, vlhkost prostředí nebo proudění vzduchu.

3.1.4 Přírodní místo

Příroda hraje ve vnímání Genia Loci veliký význam. Na část z nás působí příroda uklidňujícím dojmem a vyhledáváme ji ke chvílkám klidu a relaxu. Na otázku, jak definovat přírodní místo však neexistuje jednoduchá odpověď. Jak uvádí Norberg-Schultz (2010, str. 32) „*termín přírodní místo označuje celou řadu různých*

rovin prostředí, od kontinentů přes jednotlivé země až po místo zastíněné stromem.“ Dle něho tvoří přírodu elementy, které v rámci vzájemných vztahů sdělují základní podoby bytí. Jak dále uvádí, struktura a význam je to, co obsahuje krajina, ve které člověk žije. Prvotní zkušenost s přírodou je dle něho základem každého pochopení přírodního místa, které představuje množství živých sil.

Adolf Hitler objevil kouzlo Alpské krajiny a v meziválečném období našel své působiště v horské vesnici jménem Obersalzberg, kde ze své terasy mohl obdivovat v každém ročním období krásy Alp. Norberg-Schultz (2010, str. 47) ve svém rozdělení krajín řadí Alpy do krajín komplexních a přiřazuje jim „divoce romantický charakter“. Jak uvádí: *„Alpy mají „divoce romantický“ charakter s rozeklanými siluetami skalních masivů, neproniknutelnými stržemi a různozelenými lesy a v létě i se zelenými loukami, lákajícími k poklidnému spočinutí na pozadí posledních ledových stop zimy.“*

3.2 Temný turismus

Temný turismus – trend či fenomén, který se v posledních letech stává oblíbenou formou cestovního ruchu. V Evropě představují temný turismus právě památky spojené s druhou světovou válkou. Mimo ně se v posledních letech stal oblíbeným turistickým cílem Černobyl. Kotíková (2013, s. 79) zmiňuje, že temný turismus je český překlad z anglického jazyka, kde je tato forma cestovního ruchu vedena jako Dark Tourism. Jak však dodává, v odborné literatuře tuto formu cestovního ruchu můžeme najít pod názvem Thanatourism. Dle ní se význam slova Thanatourism váže ke slovu thanatos, což je řecké slovo, v překladu znamenající smrt. Syrovátková ((2013, s. 64) zmiňuje jako další pojmenování této formy cestovního ruchu Grief Tourism.

Kotíková (2013, s. 79) definuje temný cestovní ruch následovně: *„Pod pojmem temný cestovní ruch rozumíme cestovní ruch, který zahrnuje cestování mimo místo trvalého bydliště za účelem návštěv míst, atraktivit a aktivit spojených se smrtí, utrpením, neštěstím, strachem nebo smutkem.“*

Syrovátková (2013, s. 64) jako další místa spojená s temným turismem uvádí hrady, bojiště či místa katastrof způsobena člověkem nebo přírodou. Dle ní účastníci temného cestovního ruchu nejčastěji vyhledávají koncentrační tábory, památníky válečných konfliktů, židovské hřbitovy nebo popraviště osobnostních symbolů dané doby.

Lze jmenovat opravdu velké množství míst, které můžeme definovat jako cíle temného cestovního ruchu. Syrovátková (2013, s. 66) řadí mezi nejnavštěvovanější místa temného cestovního ruchu turistické cíle se spojitostí s 2. světovou válkou. Dle ní je zde velké množství památek z tohoto období, které lze navštívit. Jak dále uvádí, jedná se převážně o koncentrační tábory na území Polska či Německa nebo místa spojená s nacismem, kde působili osoby spjaté s tímto režimem.

Kotíková (2013, s. 80) se zabývá i motivací na účasti temného cestovního ruchu. Dle ní je však nutné se zabývat i etickým aspektem cestovního ruchu. Jak zmiňuje, mezi nejčastější motivy k účasti na této formě cestovního ruchu patří:

- Uctění památky zesnulých, pocta mrtvým a utrpení
- Vzdělávání, poznání
- Osobní zážitek pocitu strachu, ohrožení, smutku
- Hra, zábava.

Autorka si pokládá otázku, zda je správné pokládat za cíl návštěvy místa, která mají souvislost se smrtí či utrpením. Jak dodává, je důležité rozlišit místa temného cestovního ruchu, která jsou známá díky skutečné události a místa, která jsou spojena s legendou či opředena mýty. Jako příklad místa ovlivněného tragickým příkladem uvádí dům Anny Frankové. Dle ní je nutné zde vnímat historii. Jako protiklad uvádí místo opředené mýtem, kterým je např. Drákula v Rumunsku. Toto místo popisuje jako atraktivitu, která nezasáhne návštěvníky tak intenzivně, jako zmiňovaný dům Anny Frankové.

Kotíková (2013, s. 83) identifikuje nabídku temného cestovního ruchu dle následujících turistických cílů:

- *Hřbitovy*

Dle autorky náhrobky a pomníky s umělecko-historickou hodnotou tvoří romantickou atmosféru, čímž tato místa činí atraktivními. Jak dále uvádí, hřbitovy se stále více přizpůsobují návštěvníkům, kteří zde vyhledávají funerální umění nebo hroby významných osobností.

- *Věznice, mučírny*

Tyto cíle popisuje jako rozporuplný produkt, který může být autentický či uměle vytvořený. Často navštěvované jsou dle ní hlavně staré vesnice. Jako příklad uvádí Alcatraz či Špilberk.

- *Místa genocidy, úmrtí, poprav*

Místa, mezi která patří dle autorky koncentrační a vyhlazovací tábory. Jak dále uvádí, mezi tyto navštěvovaná místa se v posledních desetiletích řadí i místa bitevních polí a bojišť.

- *Místa katastrof*

Autorka popisuje tyto turistické cíle jako místa spojená s katastrofami způsobené přírodou nebo lidskou činností. Dle ní je nejznámějším z nich Ground Zero v New Yorku nebo Pripjať u Černobylu.

- *Muzea, památky, výstavy*

Jak dále uvádí, zde rozlišujeme, zda se jedná o místa přímo svázaná s danou událostí – příkladem může být Muzeum Varšavského povstání ve Varšavě či muzea, které se nenacházejí přímo v místě dané události – příkladem může být Muzeum holokaustu ve Washingtonu.

- *Rekonstrukce bitev, tragických událostí*

Dle autorky velice oblíbený cíl temného cestovního ruchu. Jak uvádí, jedná se o populární události, které přitahují mnoho účastníků i diváků. Jako příklad uvádí rekonstrukci bitvy u Slavkova-Austerlitz. Kotíková (2013, s. 89) zmiňuje i netradiční produkt cestovního ruchu, který je podobný rekonstrukcím bitev. Dle ní se tento produkt nazývá LARP Blok.

- *Po stopách otroků*

Autorka představuje tato místa jako velice smutná, ovlivněná historií otroctví. Těchto míst je dle ní více, nacházejí se na území kontinentu Afriky. Autorka uvádí nejznámější z nich, kterými jsou Elmina Castle v Ghaně nebo Gorée Island v Senegal.

Temný turismus a jeho popularita v posledních letech roste. Míst, která lze navštívit je veliké množství, stejně tak jako cílů temného cestovního ruchu. Syrovátková (2013, s. 66) uvádí jako nejznámější místa v Evropě např. dům Anny Frankové, koncentrační tábor v Osvětimi či Londýnské kobky (London Dungeons).

3.3 Kult Adolfa Hitlera v německo-rakouském regionu

Tato část teoretické části popisuje spojení osoby Adolfa Hitlera s turistickými atraktivitami, které tato bakalářská práce porovnává. Tato kapitola popisuje vliv Adolfa Hitlera na dvě lokality, které jsou dále představeny i v empirické části a zároveň jsou obsaženy i ve výzkumu.

3.3.1 Příběh vzácného umění

Adolf Hitler se narodil v městečku Brannau am Inn, které se nachází v Horním Rakousku. Z tohoto městečka, kterým protéká řeka Inn, je blízko jak do Salcburku či Lince tak do Mnichova nebo Berchtesgadenu, protože zmíněné městečko se rozkládá nedaleko německých hranic.

Jak uvádí Stanska (2021), Adolf Hitler plánoval v Linci, který se nachází nedaleko jeho rodného města postavit rozsáhlé muzeum, které by obsahovalo to nejvzácnější umění z celého světa. Jak dále uvádí, výběr umístění pro tzv. „Führermuseum“ nebyl náhodný. Dle ní Hitler plánoval Lince přeměnit na hlavní město kultury Třetí Říše a zastínit tak Vídeň. Jak dále uvádí, Adolf Hitler pociťoval k Vídni nechuť, jelikož se mu nepodařilo dostat kvůli jeho vlastnímu selhání na Akademii výtvarných umění ve Vídni. Jak dále dodává, Hitler byl malíř a miloval umění. Dle ní mělo být dostaveno „Führermuseum“ v roce 1950, díky zvratu ve válce však zůstalo pouze u plánu. Jak dále uvádí, nemělo se jednat pouze o muzeum, ale celou kulturní čtvrť, kterou navrhnul Albert Speer a finální verzi představil Adolfu Hitlerovi v lednu roku 1945 v protiletectkém krytu v Berlíně. Dodává, že „Führermuseum“ mělo obsahovat 27 000 kusů umění. Díky konci války nedošlo na stavbu této monumentální stavby, ale jak dále dodává, nacisté shromažďovali odcizené umění už od roku 1939.

Obr.1 - Adolf Hitler prohlížející své „Führermuseum“ ve svém podzemním bunkru v Berlíně v únoru 1945

(Zdroj: Daily Art, 2021)

Ueno (2014) dodává, že nacisté plenili v průběhu druhé světové války muzea a soukromé sbírky, odcizené umělecké artefakty poté schovávali na místech napříč Německem a Rakouskem. Autor popisuje, že mezi taková místa patřili hrady, kláštery, vojenské budovy nebo třeba doly. Dle něho byly doly hlavními úložišti uměleckých předmětů.

Ueno (2014) uvádí doly, ve kterých nacisté ukrývali umění. Dle něho bylo umění nalezeno v následujících dolech:

Bernterode (spolková země Durynsko v Německu)

Zde byly dle Uena (2014) nalezeny rakve významných panovníků – Fridricha I. Pruského, Fridricha II. Velikého či polního maršála Von Hindenburga a jeho ženy. Dále dodává, že v tomto dole, který sloužil ke skladování německé munice a vojenských zásob byly nalezeny i pruské císařské odznaky a další vzácnosti původem z Postupimi.

Ransbach (spolková země Durynsko v Německu)

Ueno (2014) uvádí, že tento solný důl působil během válečného období jako archiv, ve kterém byly uchované dokumenty. Dle něho obsahoval i více než dva miliony knih, rukopisů a map z bývalé státní knihovny v Berlíně, knihovny univerzity v Marburgu a dalších institucí. Jak dále uvádí, byly zde ukryté i obrazy ze státních muzeí v Berlíně nebo rekvizity z Berlínské státní opery zahrnující hudební partitury, noty a scénické kostýmy.

Merkers-Kieselbach (spolková země Durynsko v Německu)

V tomto solném dole byly dle Uena (2014) nalezeny zlaté cihly z říšské banky, jejichž hodnota byla v roce 1945 vyčíslena na 200 milionů dolarů. Dle něj však tento solný důl ukrýval i pytle s cizí měnou nebo umění z různých říšských muzeí. Jak dále dodává, byla zde nalezena i busta Nefertiti. Dále zde však dle něj byly ukryty i osobní věci, klenoty nebo zlaté zuby obětí koncentračních táborů.

Siegen (spolková země Vestfálsko v Německu)

Důl v Siegenu sloužil dle Uena (2014) k těžbě mědi. Jak ale informuje, byly zde uschovány vzácné artefakty ze západoněmeckých muzeí, mezi které patří obrazy, sochy nebo rukopisy. Dále uvádí, že zde byly nalezeny relikvie Karla Velikého z katedrály v Cáchách.

3.3.2 Solný důl v Altaussee

Jako poslední rozsáhlé úložiště umění uvádí Ueno (2014) solný důl v Altaussee. Dle něj se jednalo o jedno z nejrozsáhlejších úložišť, které skrývalo přibližně 6 500 maleb a dále také různé sochy, umělecký nábytek, knihy nebo vzácné kusy umění z muzeí a soukromých sbírek.

Morrison (2014) zmiňuje slova George Stouta, který solný důl v Altaussee označil jako nejbohatší naleziště uměleckých děl. Jak uvádí, Stout jedním ze členů americké jednotky, která ke konci druhé světové války zajišťovala umění. Jak dále uvádí, tento solný důl byl ideálním úložištěm vzácných uměleckých exemplářů, protože tento solný důl má rozsáhlou síť štol, ve kterých je vlhkost vzduchu přibližně 65%. Dle něj byla tato umělecká díla v bezpečí proti náletům. Jak dále uvádí, pro bezpečí uměleckých děl postavili Němci podlahy, zdi a skladovací regály, díky kterým bylo ukryté umění v bezpečí. Jak dále uvádí, součástí tohoto důlního komplexu byla i konzervátorská díla, ukrytá v nitru hory. Jak dále informuje, Hitler si byl jist, že solný důl v Altaussee je bezpečným místem pro úschovu tak velkého množství uměleckých děl, které plánoval pro své plánované „Führermuseum“ v Linci.

**Obr.2 - Američtí vojáci s odborníky prohlížející nalezená umělecká díla
v depozitáři solného dolu v Altaussee**

(Zdroj: tripsavvy, 2019)

Mezi nejvzácnější umělecká díla uložená v tomto solném dole uvádí Ueno (2014) Gentský oltář ukradený z katedrály svatého Bavona v Gentu, Michelangelovu Madonu z Brugg či vzácné malby Johannese Vermeera. Dle něj depozitář v solném dole v Altaussee obsahoval i šperky ze sbírky rodiny Rotschildů či osobní sbírku italského umění Hermanna Goringa pocházející z Monte Casina.

Martin (2019) popisuje cestu Gentského oltáře do Altaussee. Dle něj byl Gentský oltář nejdříve zaslán na zámek v Pyrenejích, kde byl uschován, než ho ukradl ředitel bavorských státních muzeí – Dr. Ernst Buchner. Jak dále uvádí, oltář byl poté převezen do Paříže a poté na hrad Neuschwanstein v Bavorsku. Jak dodává, zde byl Gentský oltář ošetřen konzervátorem a následně zaslán do solného dolu v Altaussee. Jak dále informuje, vedle uměleckých děl od Michelangela a Vermeera zde byly uschovány i obrazy od Dürera či Rubense.

Obr. 3 - Panel Gentského oltáře v podzemí solného dolu v Altaussee

(Zdroj: Smithsonian Magazine, 2014)

Morrison (2014) zmiňuje i informace ohledně plánovaného zničení všech těchto uměleckých děl. Jak uvádí, Adolf Hitler vydal dva měsíce před koncem druhé světové války „rozkaz Nero“, který prikazoval zničit veškerou infrastrukturu, kterou by mohla využít spojenecká vojska postupující stále blíže k Berlínu. Součástí rozkazu bylo dle něj i nařízení, jehož znění nakazovalo zničit veškeré umění, které mělo hodnotu, z níž by mohly profitovat spojenecké mocnosti. Jak dále uvádí, místní velitel v Altaussee – August Eigruber se rozhodl rozkaz Adolfa Hitlera splnit a v dubnu roku 1945 nechal do solného dolu nastěhovat 8 beden, které obsahovaly 1 100 liber výbušnin. Jak dále uvádí, aby byl obsah beden utajen, byly bedny popsány nápisy „Mramor - neklopit!“

Jak uvádí Ueno (2014), když horníci viděli, že tyto bedny snáší do dolu cizí lidé, kteří zde nepracovali, rozhodli se obsah beden zkontrolovat. Dle něho po zjištění, že je obsah beden je plný výbušnin, rozhodli se horníci solný důl i umělecká díla zachránit.

Obr. 4 – Američtí vojáci s horníky ze solného dolu v Altaussee, kteří zachránili umění před výbuchem bomby, která se nacházela v bedně na obrázku

(Zdroj: Salzwelten, 2020)

Morrison (2014) informuje o tom, že se horníci rozhodli zachránit umění i své živobytí a bedny s výbušninami 3. května 1945 odstranili a vchody do solného dolu nechali zasypat, čímž se jim podařilo uzavřít veškeré přístupové cesty do solného dolu a umění tak bylo zachráněno. Jak dále uvádí, americkým spojeneckým jednotkám se podařilo přesunout po konci války ty nejvzácnější umělecká díla do Mnichova, protože nechtěli nechat tyto vzácné kusy Sovětskému svazu, kterému po válce připadlo Altaussee pod jeho správu.

3.3.3 Hitlerovo sídlo v Obersalzbergu

Obersalzberg a Orlí Hnízdo jsou již neodmyslitelně spojeny s osobou Adolfa Hitlera. Jak uvádí Wilson (2005, str. 6), spojení Adolfa Hitlera a Obersalzbergu vzniklo v roce 1923, tedy krátce před neúspěšným pivním pučem v Mnichově, po němž byl Adolf Hitler zatčen. Dle něho se po propuštění z věznice v Landsbergu Adolf Hitler vrátil do Berchtesgadenského kraje a v roce 1927 si pronajal chatu Wachenfeld v Obersalzbergu. Jak dále uvádí, Hitlera učarovaly pohledy z Obersalzbergu na Alpskou přírodu, navíc z měl z tohoto místa výhled do svého rodného Rakouska. Jak poznamenává, Adolf Hitler se nechal slyšet, že první roky v Obersalzberg pro něho byly nejlepšími dny jeho života.

Van Capelle (2007, str. 13) uvádí, že v té době byly jedinými příjmy Adolfa Hitlera honoráře za novinové články a tržby z prodeje knihy *Mein Kampf*, kterou napsal během pobytu ve věznici v Landsbergu. Jak dále uvádí, s psaním této knihy mu pomohl Rudolf Hess, který byl stejně jako Adolf Hitler uvězněn za účast na pivním puči v Mnichově.

Obr. 5 - Wachenfeld/Berghof a zástupy obdivovatelů Adolfa Hitlera

(Zdroj: Pinterest, 2021)

Jak poznamenává Wilson (2008, str. 8), poté co byl na začátku roku 1933 Adolf Hitler jmenován německým kancléřem, uzavřel koupi chaty Wachenfeld za 40 000 zlatých marek, které utržil z prodeje své knihy *Mein Kampf*. Jak dále uvádí, Hitler začal na této knize vydělávat stále více finančních prostředků, protože dle nových zákonů si musel *Mein Kampf* pořídit každý. Jak dále poznamenává, Adolf Hitler měl i další příjmy prostřednictvím licenčních poplatků za poštovní známky, které nesly jeho podobiznu. Dle něho tyto finanční prostředky využil k rozvoji, opravám a přestavbě chaty Wachenfeld. Jak dále informuje, z Obersalzbergu se postupně začal stávat rozlehlý komplex, který patřil Hitlerově straně NSDAP (Národně socialistická dělnická strana).

Jak uvádí van Capelle (2007, str. 23), Hitler strávil po jmenování do funkce německého kancléře v roce 1933 na Obersalzbergu celé léto a jezdili sem za ním straničtí funkcionáři, kteří si chtěli užít pozornost po jeho boku. Jak dále poznamenává, z chaty Wachenfeld se časem stala působivá vila, která byla přejmenována na Berghof. Jak dále uvádí, jednalo se o monumentální komplex, ve

kterém se nacházel konferenční sál obsahující slavné okno s výhledem na okolní hory. Dle něho se Hitler pyšnil tímto oknem, jako největším v Evropě.

Obr. 6 – Výhled z okna Berghofu na Alpskou krajinu

(Zdroj: Sueddeutsche, 2015)

Obersalzberg však nebyl domovem jen Adolfa Hitlera. Vzhledem k tomu, že se tato vesnice stala rozlehlým nacistickým komplexem, své útočiště zde našli i další vysoce postavení nacisté. Jak uvádí Wilson (2005, 137), své nemovitosti zde měli například i polní maršál Hermann Goring nebo Martin Bormann. Jak dále poznamenává, nedaleko Hitlerova Berghofu se nacházela i kasárna SS.

Jak uvádí Wilson (2005, str. 149), 25. dubna 1945 byl Obersalzberg vybombardován a velká část nemovitostí zde byla výrazně poničena.

3.3.4 Orlí Hnízdo

Obersalzberg byl jedinečným komplexem, který předběhl dobu. Jak ale uvádí Junek (2018, str. 57) Martin Bormann dokončil svoji vizi nacistického komplexu a zrealizoval plán výstavby tzv. Kehlsteinhausu. Jak dále uvádí, původní návrh horské silnice do nadmořské výšky 1834 metrů nad mořem Bormann pozměnil a nechal zde vystavět k Hitlerovým 50. narozeninám rozlehlé sídlo. Dle autora důležitost stavby dokládá i fakt, že zde nepracovali vězni, ale odborníci, kteří byli zvyklí na práci ve vysokohorském prostředí – tedy horníci z Korutan, Štýrska, Tyrolska a solných dolů z oblasti Solné komory. Jak dále uvádí, Hitler si v roce 1938 převzal Orlí Hnízdo, které dostal darem k 50. narozeninám, ovšem navštívil ho pouze čtrnáctkrát.

Jak uvádí Wilson (2005, str. 151), i během málo časté přítomnosti na Kehlsteinhausu zde Hitler stačil přijmout velké množství státních návštěv.

Dle Junka se na Orlím Hnízdě (2018, str. 63) vystřídaly velice zajímavé státní návštěvy, mezi které patřil:

- Britský premiér Neville Chamberlain
- Italský korunní princ Umberto
- Japonský velvyslanec Hiroši Óšima
- Prezident Slovenské republiky Dr. Josef Tiso
- Italský premiér Benito Mussolini

Wilson (2005, str. 157) poznamenává, že na výstavbu byly využity nejlepší materiály, což dokládá tunel obložený mramorem, který vede k výtahu, jenž vyveze návštěvníky do budovy Kehlsteinhausu. Jak uvádí, tento výtah tvoří interiér z leštěné mosazi, klenutý strop a kožené sedačky. Dle něho měl Adolf Hitler z Orlího Hnízda dechberoucí výhledy na jezero Konigsee. Jak poznamenává, Kehlsteinhaus obsahoval rozsáhlý přijímací sál, pracovnu či pokoj pro Evu Braunovou.

Obr. 7 – Adolf Hitler na Orlím Hnízdě s Hermannem Goringem

(Zdroj: Český rozhlas, 2016)

Jak dále Wilson (2006, str. 152) popisuje, Orlí Hnízdo přežilo letecké bombardování v roce 1945 díky tomu, že se nenacházelo přímo v nacistickém komplexu v Obersalzbergu, ale v jisté vzdálenosti. Jak dále uvádí, i díky tomu bylo v roce 1952 navraceno bavorskému státu a nyní slouží jako jedno z největších lákadel této turistické oblasti.

4 Empirická část

V této části bakalářské práce autor odpoví na výzkumné otázky pomocí případové studie a výzkumem formou řízených rozhovorů. Empirická část práce je úzce zaměřena na solný důl v Altaussee a vesnici Obersalzberg. Obě místa mají historii propojenou s druhou světovou válkou a nacistickým režimem.

Výzkumné otázky

- 1) Jaká je motivace návštěvy zkoumaných atraktivit?
- 2) Jak vnímají autenticitu zkoumaných míst účastníci a pracovníci cestovního ruchu?
- 3) Jakou formu propagace využívá solný důl v Altaussee?
- 4) Je genius loci turistických atraktivit, na které je zaměřena tato práce je ovlivněn znalostí historie?

4.1 Představení vybraných míst

Na celém světě se nachází mnoho významných míst, která mají spojitost s druhou světovou válkou. Druhá světová válka byla celosvětovým konfliktem, který za sebou zanechal miliony obětí, změněných osudů účastníků tohoto konfliktu a také množství zničených měst a památek. Každé místo, které má spojitost s tímto celosvětovým konfliktem bylo poznamenáno jiným způsobem a má spojitost s temným turismem. V Evropě jsou každoročně vykonávány piety v místech genocidy, mezi tato místa patří zejména koncentrační tábory na území dnešních států Německa, Polska a Rakouska. Dále si připomínáme místa, kde probíhaly důležité bitvy. Lze najít různé památníky a muzea, např. na pobřeží Normandie, kde se v létě roku 1944 vylodila spojenecká vojska a poté pokračovala směrem k Berlínu. Po cestě do Berlína je čekaly těžké bitvy, např. v Ardenských lesích. I zde je mnoho památníků a muzeí, které připomínají události, ve kterých zahynulo mnoho vojáků i civilních obyvatel.

Pro tuto bakalářskou práci byly vybrány turistické atraktivity v místech, kde se nekonaly těžké boje, nezahynulo zde veliké množství obyvatel ani vojáků a

místa nebyla poznamenána genocidou. Přesto mají tyto turistické atraktivity v historickém kontextu veliký význam a během druhé světové války hrály důležitou roli. Zároveň tato místa svým charakterem odrážejí vzpomínky na válečný konflikt. Mezi vybraná místa patří solný důl v Altaussee a vesnice Obersalzberg. Solný důl v Altaussee fungoval po dobu válečného období v běžném provozu, až ke konci druhé světové války zde příslušníci oddílů SS působili aktivně a do dolu ukryli umělecká díla. V případě Dokumentation Obersalzberg se jedná o vzpomínku na vesnici Obersalzberg, která během druhé světové války fungovala jako působiště nejvyšších činitelů Třetí Říše. Důvodem zařazení těchto míst do výzkumu této bakalářské práce je zajímavá historie a autenticita v kontrastu s nádhernou přírodou a výhledy na Alpské vrcholky.

4.2 Případová studie – Solný důl v Altaussee

Cílem této případové studie je vystihnout prostředí a autenticitu solného dolu v Altaussee, ke kterému má autor práce zvláštní vztah. Důvodem této skutečnosti je fakt, že Altaussee bylo prvním místem, které autor během první cesty za hranice České republiky navštívil. Autor solný důl v Altaussee v průběhu let navštěvuje pravidelně a sleduje snahu místních obyvatel toto místo rozvíjet, ale zároveň zachovat jeho autenticitu. Pro zařazení tohoto místa do bakalářské práce se autor rozhodl poté, co byl o tomto solném dole natočen film, který nese jméno „Monuments men“, což v překladu znamená „Památkáři“. Film byl natočen na základě motivů stejnojmenné knihy, která ukazuje hrdinství místních obyvatel, kteří se zasloužili o záchranu světového kulturního dědictví. Místní i pracovníci tohoto solného dolu se snaží historii a atmosféru solného dolu co nejlépe interpretovat návštěvníkům, proto každým rokem vylepšují expozici a prohlídkovou trasu této památky. V posledních deseti letech postupně přidávají další kulisy, které pomáhají návštěvníkům uvědomit si, jak málo chybělo k tomu, aby došlo ke zničení světového kulturního dědictví. Toto místo je unikátní, přesto dosud poměrně neznámé. Pro úplnost a přesnost informací na této části bakalářské práce s autorem intenzivně spolupracovali pracovníci solného dolu, kteří měli velikou snahu o předání odborných informací dále. Případová studie zaměřená na solný důl v Altaussee je tvořena poznámkami autora, které jsou doplněny fakty průvodkyní, která je zaměstnaná v solném dole Altaussee. Faktický výklad průvodkyně je náležitě ocitovaný. Prohlídka solného dolu proběhla dne 16.10.2019, komentářem jí doprovodila Eva Beerová.

4.2.1 Příjezd do solného dolu

Přestože se Altaussee nachází v jednom z nejnavštěvovanějších regionů Rakouska, díky poloze vysoko v horách není tolik navštěvované. Vysoká poloha v horách je však to, díky čemu se této oblasti přezdívalo dle Beerové během válečného období „Alpská pevnost“. Již při příjezdu do stejnojmenné vesnice lze na první pohled poznat, že se to zde nehemží turisty, jako v nedalekých a níže položených atraktivitách, kterými jsou např. Hallstatt nebo Bad Ischl. Do vesnice

Altaussee je třeba vyjet klikatými serpentinami, ze kterých se naskytanou panoramatické výhledy na malebné ledovcové jezero Halstattersee. Během průjezdu vesnicí lze poznat, že je toto místo zasvěcené horníkům. Část místních obyvatel během svého života pracovala v místním solném dole. Jejich poznávacím znamením jsou tmavě modré hornické uniformy, díky kterým každý zaregistruje, že se nachází v hornické vesnici. Každý si může všimnout, že jejich uniformu značí překřížená hornická kladívka. Nad vesnicí se tyčí dle Beerové hora Loser, která tomuto místu dodává respekt. Pokud chtějí turisté navštívit solný důl, musí se této hoře značně přiblížit, solný důl se nachází právě pod touto horou.

Cesta z vesnice Altaussee k solnému dolu vede serpentinami strmě vzhůru temnými lesy. Není překvapením, že byl tento solným důl dle Beerové vybrán nejvyšším vedením Třetí Říše k ukrytí vzácných uměleckých děl. Při jízdě po strmé klikatící se cestě nabyde každý tajemného dojmu a přemýšlí nad tím, kam tato tajemná cesta vede. Na konci cesty se již nachází nenápadná budova „Steinberghaus“, která slouží jako vstup do solného dolu. Pro pocížení genia loci se stačí rozhlédnout okolo. V tomto místě doplňuje budovu solného dolu pouze hotel, který díky své poloze vysoko nad vesnicí působí nedostupně a vyhledávaná návštěvníky je zřídka. Před budovou solného dolu připomene existenci horníků pohled na koleje, které z této budovy vycházejí. Temný les vysoko v horách, stará udržovaná budova a koleje vedoucí z ní napovídají, že se jedná o industriální místo. Při příchodu do budovy lze zaregistrovat upomínkové předměty ze soli. Před zahájením prohlídky dostane každý návštěvník hornický mundúr bílé barvy, aby se nezašpinil. Oblečením dobového mundúru návštěvníci získají jedinečný pocit, zvláště poté, co mají možnost vidět z historických fotografií, že v těchto mundůrech každý den pracovali horníci. Důl je možné navštívit pouze prostřednictvím komentované prohlídky s průvodcem, který po celou dobu prohlídky mluví německým jazykem. Pro návštěvníky z ostatních zemí si pracovníci solného dolu v posledních letech připravili vylepšení. Návštěvníci si do svého chytrého telefonu mohou stáhnout aplikaci s výkladem, který mohou poslouchat prostřednictvím sluchátek či si mohou audio průvodce zapůjčit od pracovníků u vchodu do dolu. Výklad je možné si zvolit ve 12 světových jazycích a zahrnuje i český jazyk.

4.2.2 Steinberghaus

Prohlídka solného dolu začíná v budově „Steinberghaus“, která je podle výkladu Beerové pojmenována dle štolý „Steinberg“ z roku 1319. Touto štolou se dle ní lze dostat do komplexu solných dolů, což v minulosti nebylo lehké. Jak dále uvádí, tunel do nitra solné hory byl otevřen veřejnosti až v roce 1920, do té doby ho mohli navštěvovat pouze hosté se šlechtickým titulem nebo zvláštním pozváním.

Obr. 8: Budova Steinberghaus

(Zdroj: archiv autora 2019)

Předtím než návštěvníci vejdou do nitra solné hory, zazní mezi všemi hornický pozdrav „Gluck auf“, který v překladu znamená „Zdařbůh“. Vchodem do šachty Steinberg na každého dýchne zvláštní atmosféra. Úzká chodba, ve které je cítit vyšší vlhkost, kusy skály trčící ze stěn, které jsou blízko na dotyk a všudypřítomné koleje pro důlní vozíky vyvolávají jedinečný pocit. Návštěvník má možnost vcítit se do každodenního života místních horníků, kteří zde pracovali. Atmosféru uzavřeného prostoru hluboko v podzemí doplňuje ozvěna, která

zvýrazňuje zvuk každého kroku, který návštěvníci udělají v úzké chodbě pokryté kolejemi. Jak uvádí Beerová, první zmínka o těžbě pochází z roku 1147, od té doby se stal důl v Altaussee tím největším v Rakousku. Dle ní se zde nachází dlouhý tunelový systém chodeb, který je dlouhý 64 kilometrů a čítá 18 podlaží. Rozsáhlá část těchto chodeb je pokryta kolejemi pro důlní vozíky, což jsou obyčejné bedny na kolečkách, kterým horníci říkají „hunty“. Návštěvníci se dostanou po chvíli chůze do nitra hory, které se dle informací Beerové nachází 350 metrů pod zemí. Ta dále uvádí, že tomuto místu se říká solná hranice. Je to dle ní místo, kde končí vrstva vápence a začíná vrstva smíšené horniny, která poté přechází ve vrstvu soli. Každý má možnost zde přímo ze skály utrhnout kus horniny a po ochutnání zjistit, že opravdu chutná jako sůl, kterou zná každý ze svého domova. Odtud se návštěvníci dlouhým tunelem vydávají do části, kde se nachází prostor s vysokou klenbou.

4.2.3 Kaple svaté Barbory

V tomto prostoru na každého dýchne zvláštní atmosféra se závanem duchovna. Je zde cítit jedlové chvojí a jsou zde zapálené svíčky. Toto místo se

Obr. 9: Kaple svaté Barbory

(Zdroj: archiv autora 2019)

jmenuje dle Beerové kaple svaté Barbory a v každém návštěvníkovi vyvolá tajuplné pocity. Jak dále Beerová uvádí, svatá Barbora je patronkou všech horníků, kteří ji velice rádi uctívají. Dle ní má ve většině rakouských dolů svatá Barbora svoji kapli, ve které se ke svaté Barboře mohou horníci pomodlit. Jak dále informuje, tento prostor v solném dole v Altaussee byl svaté Barboře zasvěcen v roce 1935. Místní kaple svaté Barbory je poměrně rozlehlá a v jejím čele stojí oltář, jehož spodní část je dle Beerové vytvořena z černé soli a horní část z červené soli. Jak dále specifikuje, uprostřed oltáře je obraz, na kterém je svatá Barbora. Cítění genia loci je zde posíleno o zvláštní červené světlo, které vytváří plameny svíček odrážející se o vrchní část oltáře svaté Barbory, který je dle Beerové tvořen červenou kamennou solí.

Tento autentický jev je doplněn o příjemnou vůni jedlového chvojí. Vůně jedlového chvojí působí na příchozí vůni opravdové přírody a místu dodává starodávnou atmosféru. Jedlové chvojí zde vydrží dle Beerové celý rok a díky konzervačním účinkům rozpuštěné soli v kombinaci s vysokou vlhkostí zůstává zelené a čerstvé. Návštěvníci se zde mohou posadit před oltář na dřevěné lavice a vychutnat si zvláštní okamžik, který má až duchovní přesah. Zároveň si mohou vyslechnout příběh o svaté Barboře, kterou dle Beerové horníci od pradávna uctívají. Tento příběh cítění duchovna ještě více posílí. Na rozdíl od návštěvníků, kteří mají bílý hornický mundúr jsou místní průvodci oděni do hornického kabátu, který nese připomínku svaté Barbory. Beerová uvádí, že dle legendy se svatá Barbora dožila 29 let, což je důvodem, proč má kabát hornické uniformy 29 knoflíků. Jak dále uvádí, její otec jí údajně zavřel na tři roky do věže, kde se svatá Barbora nechala tajně proti vůli svého otce pokřtít. Beerová doplňuje, že proto na hornické uniformě z 29 knoflíků vždy zůstávají tři knoflíky rozepnuté, což si mohou návštěvníci po vyslechnutí této legendy prohlédnout přímo na průvodci, který je do této hornické uniformy oděn. Jak dále informuje, každý rok, vždy 4. prosince na svátek svaté Barbory se v této kapli koná mše, během které horníci děkují za uplynulý rok a prosí o požehnání na ten příští.

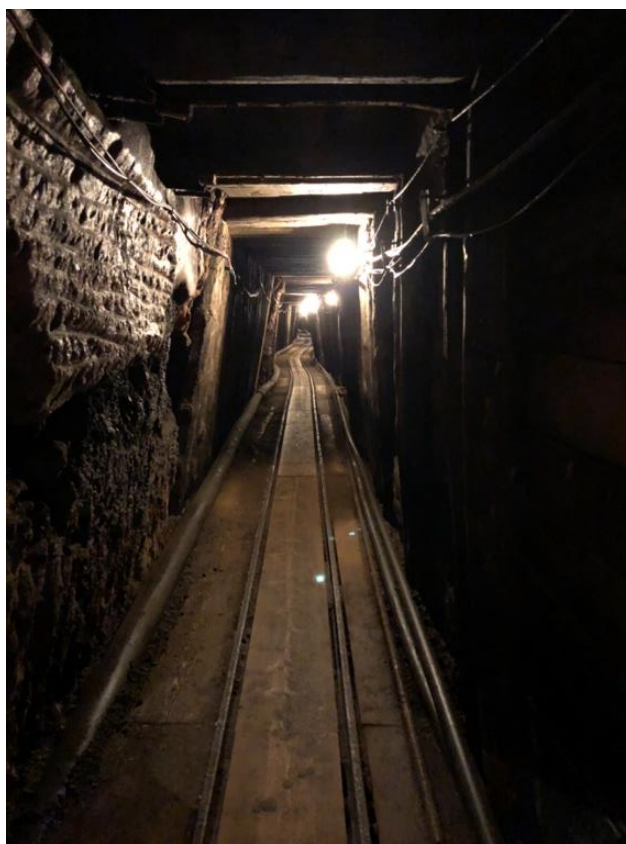
Beerová dodává, že místní hory byly během válečného období zahlcené příslušníky Třetí Říše, kteří v tomto regionu aktivně působili. V okolí místních vesnic

měli dokonce vysoce postavení členové NSDAP svá sídla. Dle ní v roce 1943 tuto kapli navštívili i příslušníci armády Třetí Říše, kteří v té době zrovna hledali místo, kam uložit umělecká díla, jež během válečného tažení Evropou nasbírali. Jak dále uvádí, prostředí solného dolu je přesvědčilo o tom, že se jedná o ideální místo pro jejich záměr, kterým byla úschova odcizených uměleckých děl.

Vlastnosti interiéru solného dolu pociťují i sami návštěvníci. Jedná se dle Beerové o stabilní vlhkost vzduchu 65 – 75%, stálou teplotu 8 °C a odlehlost. Solný důl se nachází poměrně daleko od obydlené oblasti, a toto osamělé místo obklopují pouze husté lesy, které jsou těžko přístupné, protože se nacházejí v kopcích. Toto odlehlé místo má svoji atmosféru a na každého návštěvníka tato pustá lokalita působí zvláštním dojmem. Všechny tyto vlastnosti z tohoto solného dolu tvoří ideální místo, pro úschovu předmětů, které vzbuzují velikou pozornost.

4.2.4 Springwerk

Z kaple svaté Barbory vede krátký tunel směrem do nitra hory. Po pár metrech chůze tunelem se nachází rozlehlá jeskyně, která je, jak uvádí Beerová pojmenována „Springwerk“. Již při příchodu z této jeskyně dýchá tajemná atmosféra. Tato jeskyně je dle Beerové osudovým místem celého příběhu solného dolu v Altaussee. Jak informuje, do tohoto prostoru byly naváženy od roku 1943 až do roku 1945 bedny s uměleckými díly. Návštěvníci dolu se mohou vrátit v čase do roku 1943, kdy zde začala být ukrývána umělecká díla prostřednictvím videa, které je

Obr. 10: Tunel do Springwerku
(Zdroj: archiv autora 2019)

pouštěno průvodcem během každé prohlídky. Jak uvádí Beerová, v tomto videu návštěvníkům důlní technik Eisenbacher vypráví příběh, jakým způsobem zde byly vzácné umělecké skvosty ukrývány a jaký je čekal osud. Jak se mohou návštěvníci od jednoho z posledních pamětníků prostřednictvím krátkého filmu dozvědět, umělecká díla měla být na konci druhé světové války zničena. Jak uvádí Beerová, Adolf Hitler vydal v dubnu roku 1945 tzv. Neronův rozkaz, který nařizoval veškerá umělecká díla v solném dole zničit. Dle ní byly tehdy do solného dolu v dubnu roku 1945 zaneseny 4 velké bedny s nápisem „*Pozor, mramor! Neklopit!*“. Jak však uvádí, obsah beden ovšem nebyl mramor, ale čtyři těžké, letecké americké bomby. Dle ní každá bomba vážila 500 liber a Adolf Hitler chtěl pomocí těchto bomb odpálit celý důl i s uměleckými skvosty nevyčíslitelné hodnoty. Jak dále uvádí, horníci ze solného dolu však odhalili obsah beden a v noci ze 3. na 4. května bedny potají vyvezli ven a bedny s bombami ukryli v lese. Aby bylo dle Beerové umění zachráněno, horníci zasypali 5. května 1945 všechny vstupy do štol a počkali na příjezd spojenecké armády.

Beerová informuje, že vzhledem k tomu, že se jednalo o několik tisíc kusů drahocenného umění, museli být pro tyto exponáty vyčleněny zvláštní haly, kterých

Obr. 11: Důlní vozík naložený uměleckými díly

(Zdroj: archiv autora 2019)

bylo 8 a dohromady pokrývaly rozlohu 40 000 m². Pro snadnější převoz beden s uměleckými díly mezi halami dle Beerové sloužilo kolejiště pro dřevěné vozíky, které je k dispozici ve většině tunelů v solném dole. Jak se mohou návštěvníci přesvědčit, dostat do nitra solného dolu tisíce kusů drahého umění nebylo složité, díky dokonalému důlnímu kolejišti. Beerová informuje, že důlní kolejiště je neupravené v původní stavu a působí starodávným dojmem. To ještě více posiluje zážitek z tohoto místa, které dýchá historickou

atmosférou. I proto dle Beerové využívali filmaři prostředí temných a úzkých chodeb k zachycení Genia Loci tohoto místa při natáčení filmu „Ein Dorf wehrt sich“. Zvuk každého kroku se díky škobrtání podrážek o pražce místní kolejnice rozléhá o to více a stíny postav, které se mihají kolem pravidelně rozsvícených hornických lamp působí tajuplně. Návštěvníci mají možnost část uměleckých děl poznat v depozitáři, který je dle Beerové součástí jeskynního komplexu Springwerk. Tento prostor působí rozsáhle a trámy, na které se dle ní ukládaly bedny naplněné dědictvím historie kultury jsou na stejných místech, jako v období, kdy zde byla umělecká díla uschována. Návštěvníky zde přepadá pocit, jako kdyby se měli vrátit v čase a stát zde v roce 1943. Tyto pocity posiluje pohled na důlní vozík naplněný přesně takovou bednou, ve kterých zde byla ukryta hodnotná díla. Na vozíku se nadále nachází umělecká socha a obraz. Tyto pohledy každého donutí uvědomit si jedinečnost tohoto místa. Při pohledu na vozík s tímto cenným nákladem každý pochopí, proč se solnému dolu v Altaussee přezdívá „hora pokladů“.

Umělecká díla byla dle Beerové evidována hned při příjezdu do zvláštních seznamů, které však nebyly nikdy nalezeny. Jak Beerová informuje, po světě kolují legendy o jezeře Toplitzsee, které se nachází nedaleko tohoto solného dolu. Jezero Toplitzsee se dle ní nachází stejně jako solný důl uprostřed temných lesů vysoko v horách. Jak dále informuje, důstojníci SS, kteří prchali před spojeneckou armádou do tohoto jezera údajně potopili seznamy s evidencí uměleckých děl, bedny plné peněz a také bedny s neznámými předměty. Návštěvníci se během prohlídky solného dolu dozvídají stále více informací, které jim pomáhají si celý příběh spojit dohromady. Prostedí solného dolu působí samo o sobě tajemným dojmem, výklad průvodce ale odkrývá jeho záhadnou tvář. Právě kombinace tajemna a záhadných příběhů posilují cítění místního genia loci.

Jak Beerová dále informuje, Vídeňský památkový ústav zde evidoval uložení následujících uměleckých děl:

- * 6 577 obrazů
- * 230 kreseb
- * 954 grafik

- * 137 plastik
- * 122 tapiserí
- * 128 zbraní (z toho 98 z českého zámku Konopiště)
- * 484 krabic s různými předměty
- * 78 kusů cenného nábytku

Jak dále Beerová informuje, uměleckých děl, která zde byla skladována je opravdu veliké množství. Součástí Springwerku je dle ní umělecký depozitář, kde se nachází kopie nejzajímavějších uměleckých děl, která zde byla uschována. Každý se

Obr. 12: Umělecký depozitář

(Zdroj: archiv autora 2019)

zde může rozhlédnout a zastavit se u uměleckého díla, které zná. Poté, co má každý možnost vkročit do uměleckého depozitáře plného vzácných obrazů od největších světových malířů, uvědomí si, jak důležitou roli sehrálo toto místo v historii druhé světové války. Na každého v depozitáři dýchne atmosféra historie a pohltí ho okamžik výjimečnosti. Představa, že 700 metrů hluboko v nitru hory byly dle Beerové schované obrazy od Vermeera, Rubense, Dürera či Tintoretta a čekal je ten nejhorší osud je děsivá a prostředí tohoto solného dolu donutí návštěvníky si tuto skutečnost uvědomit. Jak dále Beerová popisuje, na konci depozitáře stojí kopie Gentského oltáře, jednoho z nejcennějších

exemplářů, které zde byly ukryty. Zde je možnost shlédnout krátký film, který popisuje složitou cestu tohoto oltáře do solného dolu. Gentský oltář dle Beerové putoval tajně přes zámek Neuschwanstein horskými silnicemi do Altaussee. Jak dále uvádí, tato operace podléhala přísnému utajení. Jak si mohou návštěvníci vyslechnout, tento oltář je opravdovým unikátem a vyslechnutí jeho příběhu vzbudí

v nejednom návštěvníkovi pocity výjimečnosti a unikátnosti hrdinského činu místních horníků.

Po opuštění Springwerku se návštěvníci mohou vydat dlouhou temnou chodbou, která vede až k místu, ze kterého je třeba se dostat dle Beerové o úroveň jednoho horizontu níže. Návštěvníci tak mají možnost vžít se hornického života a svézt se po hornické skluzavce přesně tak, jak to dělávali horníci. Na konci skluzavky však návštěvníky čeká něco, co pravděpodobně ještě nikdy neviděli. Úzkou chodbou dojdou do obrovské jeskyně, v jejímž středu je solné jezero. Tato jeskyně se nazývá dle Beerové Gumplwerk, což je pojmenování dle dávného rakouského ministerského předsedy. V rozsáhlém prostoru se odráží ozvěna každého slova, proto návštěvníci šeptají. Pocity úžasu v tomto tmavém prostoru přeruší zvuky hudby. Návštěvníkům je pouštěn úryvek z podzemní divadelní hry, kterou přímo pro tento prostor napsal dle Beerové Felix Mitterer. Návštěvníci si mohou v klidu vychutnat umělecké dílo, které se dle Beerové jmenuje „Hra v dole“ a během kterého mohou tiše sledovat jeviště uprostřed solného jezera. Zvuky narážející o stěny jeskyně se rozléhají prostorem a jsou podporovány vůní slané vody z jezera. Velice zvláštní, ale příjemná atmosféra vyvolaná touto kombinací je pro návštěvníky fascinující. Po konci této skladby končí prohlídka solného dolu a je třeba se vrátit hornickým tunelem zpět do budovy Steinberghaus.

Cestou zpět panuje uvolněná nálada, kdy se každý návštěvník cítí jako horník a chůze po pražcích mezi kolejištěm uprostřed hluboké chodby mu přijde jako obvyklá každodenní činnost. Prohlídka končí a každý z návštěvníků dostane na památku sůl vytěženou právě v tomto dole. Během příjezdu do vesnice Altaussee, ale i po příjezdu do solného dolu rozkládajícím se nad touto vesnicí má návštěvník možnost připadat si zde jako doma. Milé chování, respekt a štedrost místních obyvatel, ale i pracovníků cestovního ruchu dělá z Altaussee místo, do kterého se mnoho návštěvníků vrací rádo zpět.

4.3 Případová studie Obersalzberg

Tato případová studia se zabývá vesnicí Obersalzberg a atraktivitami z období druhé světové války, které jsou s touto vesnicí spojené. Mezi tyto atraktivity patří Dokumentace Obersalzberg a proslulé Orlí hnízdo. Obersalzberg je díky Orlímu hnízdu turisticky vyhledávaným místem. Cílem této případové studie je vystihnout prostředí a autenticitu těchto turistických památek. Důvodem výběru této lokality je její oblíbenost a masová návštěvnost. Autor se rozhodl zařadit toto místo do bakalářské práce na základě několika návštěv, v jejichž průběhu se místo pozvolna mění a snaží se ukázat hrůzy a činy obyvatel vesnice Obersalzberg v období druhé světové války. Těmito zmíněnými obyvatel byl Adolf Hitler a okruh jeho nejbližších spolupracovníků. Autor byl fascinován tím, co v této vesnici a jejím okolí bylo během předválečných a válečných let vybudováno. Zároveň byl však autor zklamán, protože dle jeho úsudku Obersalzberg nepřináší návštěvníkům adekvátní přidanou hodnotu a potenciál tohoto místa pro osvětu tak zůstává nevyčerpán. Tyto skutečnosti jsou důvodem, proč toto místo bylo zařazeno do případové studie této práce. Případová studie Obersalzbergu je tvořena komentáři autora, doplněnými o faktické informace citované z výkladu průvodkyně Dany Kelblové ze dne 14.10.2019.

4.3.1 Příjezd do Obersalzbergu

Jak uvádí Kelblová, Obersalzberg se nachází ve spolkovém státě Bavorsko na pomezí hranice Německa s Rakouskem. Oblast, ve které se tato vesnice nachází se dle ní nazývá Berchtesgadensko podle města, které je centrem této turistické oblasti. Při snaze vyjet do vysoce položeného Obersalzbergu je nutné projet Berchtesgadenem. Průjezd Berchtesgadenem v návštěvnících vyvolává pocity města, kterému nic nechybí. Město je každým dnem zaplněné turisty a nad střechami upravených domů a historických staveb se tyčí Alpské vrcholky. Tato oblast láká dle Kelblové turisty v každém ročním období. Důvodem je dle ní množství atraktivit, které se v okolí tohoto města nachází a díky nimž tato oblast prosperuje. Během cesty do Obersalzbergu návštěvníci míjejí značky, které je nabádají k návštěvě oblíbených lokalit, kterými jsou jezera Hintersee a Königsee. Jak

informuje Kelblová, tato oblast je opravdu na turistické atraktivity bohatá a tato dvě zmíněná jezera jsou návštěvníky masově navštěvována stejně jako nedaleká ledová jeskyně Schellenberger nebo středisko zimních sportů Bischofswiesen. Jak uvádí Kelblová, do Obersalzbergu vede strmá silnice, ze které se nabízí panoramatické výhledy do údolí, ve kterém vyčnívá město Berchtesgaden, nad kterým se tyčí majestátní vrcholky Berchtesgadenských Alp. Nejednoho člověka tento pohled uchvátil. Kelblová uvádí, že v dávné historii si toto místo zamiloval bavorský král Ludvík I. nebo Adolf Hitler. Jak dále informuje, právě obávaný vůdce Třetí Říše a jeho nejbližší spolupracovníci udělali z Obersalzbergu chloubu nacismu, která se pyšnila luxusem a nejmodernějšími technologiemi. Dnes při příjezdu do této vesnice návštěvníci z opěvovaných staveb, které zde nacisté postavili mnoho nevidí. Dle Kelblové velká část staveb podlehla bombardování spojeneckých letadel a dnes je zde hlavním tahákem Orlí Hnízdo, které je proslulé a masově navštěvované. Cesta však zavede návštěvníky nejdříve k Dokumentation Obersalzberg,

4.3.2 Dokumentation Obersalzberg

První pohled na komplex budov, které tvoří tuto stavbu návštěvníkům nenapoví, co od něho čekat. Je zde ruch, kdy pravidelně kolem budovy proudí návštěvníci. Místo zvenku působí na návštěvníky obyčejným dojmem. Každý, kdo však vejde dovnitř zpozorní. Celé místo je zasvěcené Adolfu Hitlerovi a hrůzám, které jeho prostřednictvím musel svět během druhé světové války, ale i před ní prožít. Přestože interiér je během otevíracích hodin většinou zaplněný, návštěvníci zde působí v naprosté tichosti. Temná stránka historie tohoto místa působí na každého a pocity temna pohltí nejednoho návštěvníka. Celý komplex je rozdělen na

Obr. 13: Terasa Dokumentace Obersalzberg

(Zdroj: archiv autora 2019)

několik částí, dle expozic a ty na sebe navazují i dle časové osy. Návštěvníci procházející expozicí o Obersalzbergu mají z dobových fotografií možnost poznat, jak tato vesnice vypadala v předválečném a válečném období. Jak uvádí Kelblová, fotografie honosných domů návštěvníky vrátí do 30. a 40. let minulého století, kdy tato vesnice prosperovala, stejně jako nacistický režim v celé Třetí Říši. Dle ní si zde Adolf Hitler v roce 1928 pronajal dům Wachenfeld, který si později v roce 1933 dokonce koupil. Jak dále uvádí, započalo tím osidlování této vesnice vrchními osobnostmi nacistického režimu.

Krok za krokem mají návštěvníci možnost poznat luxus, kterým tato prominentní vesnice oplývala. Dobové fotografie návštěvníky vrátí zpět do minulosti a dají jim možnost prožívat pocity výjimečnosti, které zde prožívali obyčejní lidé, kteří se dle Kelblové do Obersalzbergu jezdili z daleka poklonit vůdci. Památník na návštěvníky může působit matoucím dojmem. Na jedné straně je zde zdůrazněna dominantnost vesnice Obersalzberg, na straně druhé jsou zde detailně vyobrazeny hrůzy a zločiny, které Adolf Hitler způsobil. Válečné zločiny ukazuje převážně expozice kultu osobnosti Adolfa Hitlera. Tato expozice vybaví všem návštěvníkům veškeré smutné události, které Adolf Hitler zavinil. Většinu návštěvníků tak pohltné nepříjemné pocity smutku, obzvláště po přechodu do expozice o Holocaustu. Zde každého přepadnou svírající pocity.

Důvodem toho, proč na každého toto místo působí tak smutně je skutečnost, že na jednom místě je zde veliké množství fotografií a infografických materiálů hrůz, které Nacisté během druhé světové války spáchali. Je velice zvláštní tyto pocity prožívat v místě, které je zasvěcené osobám, které za tyto události nesou vinu. Jak uvádí Kelblová, v honosných sídlech Adolfa Hitlera a jeho následovníků v Obersalzbergu si užívali nacisté radostné chvíle, během toho, co na světě umírali miliony lidí na základě jejich rozkazů. Památník na jednu stranu ukazuje Obersalzberg jako alpskou perlu, jenž za druhé světové války byla jedním z nejoblíbenějších míst v Německu a v návštěvnících může toto místo budit pocit výjimečnosti. Na druhou stranu tento památník ukazuje temnou stránku nacismu, kterou je odpovědnost za miliony mrtvých lidí po celé Evropě.

Návštěvníci zde pociťují zvláštní pocity kontrastu mezi krásou místních výhledů na Alpy a hrůzami nacistického režimu. Součástí památníku v Obersalzbergu jsou dle Kelblové i podzemní bunkry, které jsou původní. Tyto bunkry měli dle ní chránit nacistickou elitu v Obersalzbergu před nálety. Přestože uzavřený prostor v podzemí vyvolává v každém obavy, zdejší podzemní bunkry jsou rozlehlé a návštěvník dostává pocit bezpečí a zvědavosti. Dlouhé rozsáhlé chodby působí dojmem bezpečí a nekončící tunely plné zatáček odhalují perfektní zabezpečení, kterou zde dle Kelblové Adolf Hitler a jeho nejbližší měli. Pohledy na široké světnice z uhlazeného betonu odhalují dokonalost místního tunelového komplexu. Přestože je zde temno, silné lampy vedou návštěvníky tunelem dále a nabízí jim pohledy do světnic, kde podle Kelblové během druhé světové války žili vojáci, kteří místní prominentní obyvatele chránili.

V každém návštěvníkovi tyto pohledy probudí myšlenky o dokonalosti bezpečnosti. Jak dodává Kelblová, pocit bezpečí zde kvůli ochraně Adolfa Hitlera brali v období války vážně. Z potmělého tunelu se návštěvníci dostanou na konec prohlídky, která symbolizuje to, co měl vůdce dle Kelblové v Obersalzbergu nejraději – vyhlídky na alpské vrcholky a údolí pod nimi. Z terasy komplexu památníku Obersalzberg se návštěvníkům naskytnou panoramatické výhledy, které, jak dodává Kelblová Adolf Hitler miloval a díky nimž si vybral Obersalzberg jako své útočiště.

4.3.3 Orlí Hnízdo

Cestou z Dokumentation Obersalzberg k místu, ze kterého odjíždí autobus na Orlí Hnízdo vede krátká upravená cesta, na které se míjejí davy návštěvníků. Mezi návštěvníky panuje veliký zájem poznat a objevit bájně Orlí Hnízdo, které stojí dle Kelblové na hoře Kehlstein. Už jen tento název tomuto místu dodává pocit

Obr. 14: Místo odjezdu k Orlímu Hnízdu

(Zdroj: archiv autora 2019)

výjimečností. Autobusy mířící k Orlímu hnízdu vyjíždějí po půl hodinových intervalech a v jednom intervalu míří nahoru klidně i tři autobusy najednou. Při pohledu na veliký počet návštěvníků se není čemu divit, mnoho návštěvníků touží spatřit a poznat bájně Orlí Hnízdo, které bylo, jak informuje Kelblová, zasvěcené Adolfu Hitlerovi. Cesta pod vrchol hory Kehlstein je specifická, což se návštěvníci během chvíle přesvědčí sami. Stoupání do strmého kopce s romantickými výhledy na alpské vrcholky posilují kouzlo tohoto místa. Během stoupání do strmého kopce a průjezdem

krátkých tunelů každého návštěvníka napadne, jak obtížné muselo být během předválečných let vytvořit v takto obtížném terénu tuto panoramatickou cestu. Často návštěvníky napadne, jak bylo možné postavit tuto cestu bez moderních strojů? Cesta je vytesaná do skály a vede až těsně pod vrchol hory Kehlstein, která dle Kelblové měří 1834 metrů. Po dlouhé a strmé cestě už není možné jet dále autobusem. Návštěvníky čeká cesta dlouhým upraveným tunelem až do nitra hory

Kehlstein. Tunelem se pomocí ozvěny rozléhají kroky návštěvníků, kteří míří ke konci temné chodby. Zde na ně čeká něco, co zdaleka nečekali. Vrchol honosného bohatství hory Kehlstein tvoří výtah, který z nitra hory návštěvníky doveze až do budovy zvané Kehlsteinhaus. Návštěvníci však nejsou uchvázeni z tohoto výtahu proto, že by je měl vyvézt až nahoru. Důvodem je podoba výtahu, která je velkolepá a i zde už je opět cítit kult vůdce třetí Říše. Výtah je rozlehlý a jeho interiér vyplňují kožené sedačky, které v kombinaci s obložením zrcadlovou mosazí působí velice

Obr. 15: Orlí hnízdo

(Zdroj: archiv autora 2019)

vznešeně. Každý návštěvník může během jízdy výtahem zažít pocity vzácné státní návštěvy, kterých se dle Kelblové na Kehlsteinhausu vystříдалo více. Ti, kdo se rozhodnou navštívit Kehlstein bohužel nemají k dispozici žádné informace o tomto legendárním místě, které bylo zasvěcené Adolfu Hitlerovi. Nemají tak možnost se dozvědět klíčové informace. Jak uvádí Kelblová, Kehlsteinhaus byl dárek k vůdcovým 50. narozeninám, ale sám Adolf Hitler ho navštěvoval zřídka. Každý, kdo má očekávání, co na něho čeká v budově Orlího hnízda bude částečně zklamán. Z Orlího hnízda je dnes restaurační zařízení, ovšem výrazný odkaz na druhou světovou válku a přítomnost Adolfa Hitlera zde chybí. Odkaz válečné historie

podpořený vzpomínkou na Adolfa Hitlera nahrazují přenádherné panoramatické výhledy do okolí. Každého zaujme především kouzelný výhled na jezero Königsee, které je dle Kelblové jednou z největších atraktivit této oblasti. Pohled na přenádherné panorama rakouských a německých Alp probudí v návštěvnicích pocity obdivu k této horské stavbě. Jedinečnost Orlího hnízda postaveného na vrcholku obřího horského masivu budí v rozlehlém okolí respekt.

4.4 Výsledky řízených rozhovorů

Solný důl v Altaussee:

1) Jaká byla Vaše očekávání před návštěvou solného dolu?

Respondent č.1

„Moje očekávání před návštěvou Altaussee nebyla nijak veliká. Dva roky předtím jsem viděla solný důl v Halleinu, proto jsem očekávala něco podobného. Už jen kvůli tomu, že tyto dva solné doly od sebe nejsou zase tolik vzdálené.“

Respondent č. 2

„Navštívil jsem více solných dolů v regionu soli, viděl jsem solný důl v Halleinu a Berchtesgadenu. Neměl jsem tak veliká očekávání před Altaussee, bral jsem ho jako další solný důl.“

Respondent č. 3

„Zнала jsem další solné doly v Rakousku a jejich expozice, očekávala jsem něco takového, navíc tento důl je spojen s historií a tajemstvím 2. světové války a pokladů.“

Respondent č. 4

„Očekávala jsem, že prohlídka solné hory bude temné, industriální a pro mne příliš technicky založené místo, které jsem navštívila hlavně kvůli mému partnerovi. Byla jsem připravená "to vydržet" a snažit se najít něco zajímavého i pro mne.“

Hodnocení autora:

Tato otázka ukázala, že respondenti neměli od prohlídky solného dolu v Altaussee veliká očekávání. Část z nich již v předchozích letech navštívila jeden z ostatních solných dolů, kterých je v tomto regionu více. Jejich očekávání tak nebyla veliká a dle jejich odpovědí čekali obdobný zážitek jako z předchozí návštěvy solných dolů.

2) Pocítil/a jste během návštěvy solného dolu neobyčejnou atmosféru či pocit jedinečnosti?

Respondent č.1

„To je právě ta věc, kterou je na tomto dole tolik zvláštní. Obrazně řečeno by se dalo říci, že tento solný důl se nachází „na konci světa“. Už jen cesta sem byla tajemná, protože důl je schovaný vysoko v horách, skoro mimo civilizaci. No a pocity ze samotné prohlídky na tuto cestu navazují. Důl skrývá mnoho tajemství a záhad, stejně jako celá oblast.“

Respondent č. 2

„Ano, v porovnání právě s těmi ostatními solnými doly vnímám v Altaussee rozdíl. Hallein i Berchtesgaden leží v blízkosti jiných velikých památek, proto je zde větší množství turistů. Zde tomu tak není. Přístup zaměstnanců dolu byl také na jiné úrovni. Cítil jsem zde komfortně, péče o naši prohlídku byla opravdu velká. No a potom ten pocit ze samotného dolu? Kombinace historie s dobře provedenou prohlídkou, dozvěděl jsem se úplně všechno a hlavně jsem byl vtažen do příběhu, to je podstatné.“ Samotné místo působí záhadným dojmem, hodně veliký vliv na to má i kaple svaté Barbory, tam člověk cítí zvláštní energii.

Respondent č. 3

„Je to trochu zvláštní, ale měla jsem pocit takového klidu a pohody. Tento důl není tak navštěvovaný, navíc jsme tam byli v loňském "koronavirovém" roce. Vše probíhalo velmi klidně a bez stresů, které jsou při příjezdu do jiných dolů.“

Respondent č. 4

„Zvláštní energie na mne dopadla hned po prvních krocích vstupu do hory. Očekávala jsem silné až patetické místo. Tohle bylo ale omračující, sebejisté prostředí s neobyčejným kouzlem, které k vám vypovídá svou specifickou poetikou.“

Hodnocení autora:

Odpovědi na tuto otázku jsou všechny shodné a vypovídají, že na respondenty prostředí solního dolu působilo velice příjemným dojmem, a to i v porovnání s ostatními solnými doly. Zmíněn byl i přístup zaměstnanců, který byl dle respondentů velice příjemný. Odpovědi na tuto otázku se shodují s poznatky autora, na kterého prostředí této památky působilo totožně. Autor souhlasí i s přístupem zaměstnanců, který byl vždy na precizní úrovni. Autor důl navštívil vícekrát a hodnotí práci zdejších zaměstnanců velice kladně. Místní zaměstnanci dle názoru autora kladou důraz na to, aby návštěva solného dolu byla zážitkem, k čemu pomáhají propracované výklady a důraz na detail. Zaměstnanci solného dolu si vždy dokázali poradit a znali odpověď na otázky související s historií solného dolu nebo i historií obecnou. Dle názoru autora je pro prožití Genia Loci faktor zaměstnanců dané instituce důležitou součástí vnímání prostředí daného subjektu. Dle chování, znalostí a způsobu práce zaměstnanců je možné ovlivnit zážitek z návštěvy, který je faktorem prožitku.

3) Je něco, co Vás na tomto místě zaujalo?

Respondent č.1

„Historický příběh. To, co se zde stalo, je prostě zázrak. Já jsem tu byla dokonce dvakrát v průběhu pěti let a co je zajímavé, tady se i změnila prohlídka. Během druhé návštěvy byla delší a hlavně zde změnili expozici, aby měl člověk lepší představu a pomohlo mu pochopit zdejší příběh. Během prohlídky jsme se dozvěděli, že na vylepšení expozic pro turismus jim byly darovány finance z výdělku filmu „Památkáři“, který vykresluje příběh tohoto dolu. Potom je tu druhá věc, a to možnost poslechnout si úryvek z koncertu u podzemního solného jezera. To jsem ještě nikde neviděla.“

Respondent č. 2

„Již zmíněná kaple svaté Barbory a také to, že zde Němci skrývali historické zbraně ze zámku Konopiště. Líbilo se mi, že nám dali možnost vžít se do

života horníka a oblékli nás do bílých pracovních hábitů. Mohli jsme se i sklouznout po skluzavce, nebylo to ovšem o zábavě, ale hlavně o tom příběhu z války. A nesmím zapomenout na malý koncert u solného jezera. Netušil jsem, že dřív bylo možné pořádat koncert vážné hudby v podzemí dolu. “

Respondent č. 3

„V dole musíte jít přibližně jeden kilometr pěšky jen důlní chodbou do hlavních prostor, mají to pěkně vyřešené - cestou slyšíte krásnou hudbu a také se mění světla stěn. Tak cesta rychle uteče.“

Respondent č. 4

„V podstatě vás pohltí celá hora silou její blízké i vzdálenější historie. To, co se dozvíte od průvodce, je zároveň všudypřítomné. Salzwelten Altaussee je největší aktivní těžební hora na sůl v Rakousku. Při prohlídce se dají potkat i opravdoví Bergmani - horníci. Dostane se do Barbařiny kaple se solným oltářem, která byla vystavená především pro horníky a jejich duchovní potřeby již v roce 1935. I tak se zde doposud konají svatby, 700 m uvnitř hory. Každého 4.prosince se zde koná mše za svatou Barborku. Je zde ve vynikajících, přírodních- konzervačních podmínkách, 300 let starý, doposud nerestaurovaný obraz. Úžasné. Současně navštívíte místo, kde byl uskladněn Hitlerův umělecký lup: díla Michelangela, da Vinciho, největší sbírka zbraní z našeho Konopiště a další světová díla. To se vás přímo bytostně dotkne.“

Hodnocení autora:

Z odpovědí respondentů lze dedukovat i Genius Loci, který je zde přítomný. Respondenti na otevřenou a jednoduchou otázku odpověděli velice konkrétně a dokonce vyjádřili i pocity/prožitky. Respondenti uvedli rozdílné zážitky, z čehož autor usuzuje, že solný důl je atraktivita nabízející mnoho zajímavých zážitků. Přítomnost horníků, důlních vozíků a kolejí ve štolách dodává solnému dolu opravdovost, což bylo zmíněno

v odpovědi respondentů. Odpovědi respondentů jsou zaměřené na detail, který si i po návštěvě zapamatovali, což naznačuje kvalitní předání informací návštěvníkům. V detailech, které si respondenti zapamatovali je více faktorů – pamatují si nejen konkrétní útržky z historie, ale i zvukové detaily (ať už hudbu z koncertu na podzemním jezeře či hudbu z prostorů chodeb) nebo konkrétní koncept prohlídky.

4) Jak moc Vaše pocity z tohoto místa ovlivnil výklad/znalost historie?

Respondent č.1

„Řekla bych, že to je ta nejdůležitější věc, pro pocítění místní atmosféry. Vše zde působí skromně, přestože ten příběh je až neuvěřitelný. Já jsem během prohlídky měla audioprůvodce, protože ikdyž mluvím německy, chtěla jsem si to poslechnout v češtině. Výklad je dokonale propojen s prohlídkovou trasou, kdekoliv jsme zastavili, dostala jsem k tomu informace z audioprůvodce. A to bylo to zásadní pro načerpání příběhu a pochopení toho, co se zde v minulosti událo. Dokonce jsem po prohlídce měla až zlost, že by byl někdo schopný zničit tolik uměleckých děl a utvrdilo mě to v tom, čeho byl Hitler schopný.“

Respondent č. 2

„To zde bylo rozhodující. Já ani nikdo z mých přátel jsme před prohlídkou vůbec nevěděli, co se zde stalo. Krátký film na začátku prohlídky nás vtáhnul do děje a zbytek vyřešil audioguide. Já mám rád umění, proto mě to zaujalo dost. Nikdy by mě nenapadlo, že Němci ukradli tak vzácné a drahé umění a ukryli v solném dole, o kterém jsem vlastně nikdy neslyšel.“

Respondent č. 3

„Toto bylo asi nejvíc, důl má historií prostě "něco" navíc. K tomu jsme měli úžasnou průvodkyni, která pocházela z Čech, výklad měla výborný a zajímavě spojila historii a část předmětů s naší republikou. Vyprávěla i osobní příběh, jak s kolegyněmi navštívili Konopiště a poznali, že část předmětů je právě odtud. Do té doby se to nevědělo!“

Respondent č. 4

„Pokud máte dostatek informací, můžete si pospojovat detaily a kontext, obdivovat historii v její plné kráse a najít také mnoho poučného, vztahujícího se k současnosti. A to bylo právě to, co nám nabídl průvodce solným dolem (mnohé zaznělo i v českém audioprůvodci). Později jsme viděli film, který nás přenesl velmi autenticky zpět do doby, o které nese svědectví právě solného dolu Altaussee.“

Hodnocení autora:

Příběh Altaussee zmiňovali respondenti i v předchozích odpovědích, které se na historii nedotazovali. I z toho lze dedukovat, že znalost/výklad historie tohoto místa značně ovlivňuje pocity z návštěvy, což potvrzují respondenti ve svých odpovědích. Jak je už popsáno v hodnění předchozí otázky, respondenti si pamatují konkrétní úryvky výkladu, což může prezentovat zajímavost výkladu i kvalitní předání ze strany průvodce/zaměstnance dolu. Výklad je detailní, nicméně respondenti ho mají spojený i se zvukovými či audiovizuálními efekty, což dle názoru autora může dostatečně zesilovat prožitek z prohlídky a i místa samotného. Ze strany respondentů byl velice kladně hodnocen i audioguide nebo přítomnost českého průvodce, který dokázal svůj původ propojit i s výkladem.

5) Je něco, co podle Vás chybí během prohlídky v Altaussee?

Respondent č.1

„Možná jízda důlním vláčkem jako v Halleinu, zde jsme museli jít poměrně dlouhou dobu do nitra hory pěšky, ale aspoň jsme poznali, co museli zažívat horníci.“

Respondent č. 2

„Ty pracovníci tam byli tak laskaví, že se ani nemůžu opovážit mít připomínky, že by zde něco chybělo. Pokud někdo pojedje do Solné komory, doporučím mu tohle místo.“

Respondent č. 3

„Chybí projížďka po jezeře, ale to prostě nemůže mít každý důl.“

Respondent č. 4

„Určitě více času. I když prohlídka trvala hodinu a půl, bylo možné pořad něco nového objevovat a pozorovat. A možná by bylo zajímavé si zkusit původními nástroji dobývat sůl ze stěn hory. Muselo to být před stovkami let neskutečně, fyzicky náročné.“

Hodnocení autora:

Zde zmínili respondenti náměty na zlepšení plynoucí z jejich předchozích návštěv ostatních dolů, které jsou spíše zábavního charakteru, oproti Altaussee, kde se jedná o charakter především edukativní. V odpovědích respondentů byla vyjádřena i touha po prohlídce delší než hodina a půl. Dle názoru autora může i tato odpověď vyjádřit fakt, že si Genius Loci této atraktivity získal nejednoho návštěvníka.

Obersalzberg:

6) Jaká byla Vaše očekávání před návštěvou Obersalzbergu?

Respondent č.1

„Sama bych toto místo nenavštívila, bylo to hlavně kvůli mému příteli, který již dlouho toužil toto místo navštívit. Očekávání tak byla docela veliká, Orlí Hnízdo vlastně i z fotografií vypadá dominantně, očekávala jsem tedy veliký zážitek.“

Respondent č. 2

„Mám rád historii a mnoho mých přátel už Orlí Hnízdo navštívilo. Bral jsem to tedy jako místo, které je třeba navštívit. Čekal jsem od tohoto místa mnoho.“

Respondent č. 3

„Velmi jsem se těšila, byl to pro mě jeden z mých cestovatelských snů.“

Respondent č. 4

„Asi jsem měla očekávání příliš velká a tak zůstala nenaplněna.“

Hodnocení autora:

Na tuto otázku odpověděli respondenti shodně – od této atraktivity měli velická očekávání plynoucí z pověsti, která Orlí Hnízdo předchází. Orlí hnízdo dle autora vyvolává v návštěvnicích ještě před návštěvou představu atraktivní pamětihodnosti. Důvodem může být specifický název ve spojitosti s kultem Adolfa Hitlera – není totiž moc dalších míst, která by se s jeho osobností dala spojit.

7) Pociť/a jste během návštěvy Obersalzbergu neobyčejnou atmosféru či pocit jedinečnosti?

Respondent č.1

„Bohužel, bylo to zklamání. Je to hodně ovlivněné tím, že památník působí jako „pietní místo“, prohlídku si člověk projde, ale vybaví se mu jen ty špatné věci, které jsou z druhé světové války známé. No a Orlí Hnízdo, to bylo opravdu zklamání. My měli velická očekávání, ale ten zážitek z toho místa byl ovlivněn velkým množstvím turistů. Působí to komerčně, přirovnala bych to k návštěvě přelidněného Hallstattu.“

Respondent č. 2

„Zde budu hodnotit kriticky. Jediné, co jsem zde pociťoval byla radost z pěkného výhledu a potom davy turistů. Je zvláštní být na místě zasvěcenému Adolfu Hitlerovi, ale vše je zde udělané zvláštně.“

Respondent č. 3

„Ano, obrovský pocit jedinečnosti. Už vstupní tunel, zlatý výtah mě absolutně ohromily. A samotné Orlí hnízdo mě také ohromilo. Je to dáno i jedinečností přírody, která zde je.“

Respondent č. 4

„Souvisí to zřejmě se zmíněnými očekáváními nebo zkušenostmi z míst se silnou historickou stopou, kde na jistou a zvláštní atmosféru či energii narazíte téměř vždy. V Obersalzbergu se to neudálo ani náznakem. Pro mne to bylo jen chladné, vcelku komerční prostředí plné lidí, turistů, kde čemukoliv z minulosti naslouchat a otevřít srdce bylo velmi obtížné.“

Hodnocení autora:

Odpovědi na tuto otázku jsou spíše kritické. Očekávání z návštěvy tohoto místa nebyla naplněna. Část respondentů uvedla svoji kritiku ve vztahu k masovému turismu, který je zde evidentní. Dle názoru autora toto místo vyvolává tak veliká očekávání, které je velice obtížné naplnit, nicméně je zde i faktor hezkého přírodního prostředí, které vyvažuje výše zmíněné nedostatky.

8) Je něco, co Vás během prohlídky zaujalo?

Respondent č.1

„Jak z terasy památníku, tak z cesty autobusem na Orlí hnízdo a Orlího hnízda samotného byly nádherné výhledy. Opravdu je odtud nádherný výhled, obzvláště během dobrého počasí.“

Respondent č. 2

„Líbil se mi zlatý výtah z nitra hory na Orlí Hnízdo a ty zmiňované výhledy. Nedivím se, že to tu měl Hitler rád, ta krajina je nádherná.“

Respondent č. 3

„Velmi mě zaujaly fotografie na terase budovy, fotografie, kde jsou téměř stovky amerických džípů, které obsadily Orlí hnízdo, mě fascinovala.“

Respondent č. 4

„Určitě umístění samotné stavby, její okolí a příroda jsou nádherné až pohádkové, bez ohledu na události doby.“

Hodnocení autora:

Stejně jako u předchozí otázky se někteří respondenti shodli na faktu, že zmiňované místo zdobí nádherné panoramatické výhledy. Mimo to byla zmíněna i zkušenost s jedinou možnou variantou edukativního charakteru – tou je informační místo v jedné z částí terasy Orlího místa. Respondenti však uvedli i Ze zkušeností autora je nutné dodat, že ne každý návštěvník během prohlídky tuto část najde, nevedou k ní žádné ukazatele.

9) Jak moc Vaše pocity z návštěvy tohoto místa ovlivnil výklad historie?

Respondent č.1

„Tady jsme trochu narazili. Památník nemá audioprůvodce v českém jazyce a popisky u fotek a různých expozic jsou německy a anglicky, ale ne nijak obsáhlé. Vzhledem k tomu, kolik je zde lidí si to turista ani nemá šanci v klidu přečíst. A Orlí Hnízdo je kapitola sama o sobě, protože to nemá ani žádný výklad, ani žádnou expozici. Jenom pár fotek v prostorách restaurace. My jsme si po návštěvě Orlího Hnízda koupili knihu v českém jazyce, abychom si alespoň mohli přečíst nějaké informace, ale jinak se člověk nic nedozví, což mě tedy obrovsky mrzí, protože potenciál to určitě má.“

Respondent č. 2

„Já umím německy, památník jsem si tedy prošel a nějaké ty informace posbíral. To ale bylo vše. Přesto jsem si nějakou představu udělal. Ti kdo německy neumí jsou zde omezeni. Sice tu poskytují audioguide, ale ne v českém jazyce. Pokud se bavíme o Orlí Hnízdě, tam je úplná absence výkladu historie, což určitě mnoho lidí zklame.“

Respondent č. 3

„Ano, samozřejmě velice. Místa, kde trávila čas Eva Braunová na slunci, krb věnovaný Musollinim. Ano, pro mě toto místo je velmi silné.“

Respondent č. 4

„Nijak zvlášť neboť mnoho z informací byly již dopředu poměrně obecně a dobře známé. Očekávala jsem hlavně výpověď místa samotného, a to se bohužel k již výše zmíněnému neudálo.“

Hodnocení autora:

Kromě respondentky č. 3, která je průvodkyní a do Obersalzbergu jezdí pracovně, z čehož plyne, že má znalost místní historie uvedli ostatní uchazeči negativní odpovědi. Dle jejich odpovědí je místo nedostatečně vybavené informačními a edukativními materiály, což ovlivňuje prožitek a pocity z tohoto místa. Díky charakteru místa (historická atraktivita) je předpokládáno, že zde bude možné načerpat poznatky, což se však neděje. Dle názoru autora je faktor chybějícího výkladu či informací pro tuto atraktivitu důvodem, proč je prožitek respondentů z tohoto místa spíše negativního rázu. Dle informací, které jsou veřejně dostupné na webové adrese institutu Dokumentation Obersalzberg je v této oblasti připravována nová stavba, která by v průběhu roku 2022 měla působit jako informační místo pro návštěvníky, kteří chtějí získat více informací.

10) Je něco, co podle Vás chybí během prohlídky Obersalzbergu?

Respondent č.1

„Určitě více informací v českém jazyce, alespoň audioprůvodce. No a na Orlím Hnízdě určitě expozice, která by alespoň částečně poodhalila historii. Pokud nepočítám pár fotografií, nic zde není. Samozřejmě zredukovat počet turistů není možné, ale Obersalzberg není jediným místem v této oblasti, které je přelidněné. Setkala jsem se s tím i na Königsee.“

Respondent č. 2

„Audioguide v českém jazyce a určitě by se dala lépe zpracovat prohlídka Orlího Hnízda.“

Respondent č. 3

„Místo je již předimenzované turisty, ale organizaci mají velmi výborně zvládnutou. Již samotná cesta autobusem serpentinami k výtahu je zážitkem.“

Respondent č. 4

„Určitě mi chyběla komornější a pietnější atmosféra. Možná je ale záměr z odkazu osoby "Führera", aby tomu tak úplně nebylo.“

Hodnocení autora:

U této otázky panuje mezi respondenty shoda a jmenují dva hlavní nedostatky tohoto místa. Mezi ně patří nedostatečná vybavenost edukativními nástroji a masový turismus. Zůstává otázkou, zda je možné v této oblasti redukovat masový turismus – dle názoru autora by to bylo možné pouze metodou přednostního objednání, které využívají vysoce navštěvované turistické památky. V případě nedostatečného vybavení edukativními nástroji je změna již konána formou stavby nového informačního objektu, jak bylo zmíněno v hodnocení autora u předchozí otázky.

Souhrná otázka

11) Evidujete nějaký rozdíl během prožívání Genia Loci v těchto dvou turistických atrakcích?

Respondent č.1

„V Altaussee jsem se vrátila zpátky v čase do dob druhé světové války. V Obersalzbergu jsem byla ráda, že odjíždíme pryč, protože je zde opravdu velká koncentrace lidí na jednom místě. Závan historie jsem zde nepocítila, z velkého zájmu turistů ale usuzuji, že odkaz Adolfa Hitlera a nacismu zde stále žije.“

Respondent č. 2

„Tato dvě místa se nedají porovnat z hlediska Genia Loci. Důvod je jednoduchý, v Altaussee na Vás dýchne skromnost místních, není to lokalita zalitá bohatstvím. Lidé jsou zde však neuvěřitelně srdeční. Já jsem se zde vrátil do roku 1945 a užil jsem si to. Prožil jsem příjemné chvíle v kapli svaté Barbory a u solného jezera během poslechu hudby. Dodnes mám doma na památku malou slánku se solí z tohoto dolu, kterou jsme dostali na rozloučenou. V Obersalzbergu je to jiná píseň. Bohužel na to vše má vliv absence expozice na Orlím Hnízdě a davy lidí.“

Respondent č. 3

„Genius loci v Obersalzbergu cítím silněji. Ale v srpnu jedu opět do Altausse, tak uvidím, moc se tam těším.“

Respondent č. 4

„Nesrovnatelné. Pro mne je Obersalzberg nedotažené, chladné polomuzeum. V solném dole Altaussee se naopak setkáte se skutečnou realitou a "přítomností" i když dávno historickou. Navíc je to v Salzweltenu zábava, jsou zde stále funkční a původní hornické skluzavky, a světelná hudební show na vnitřním solném jezeře“

Hodnocení autora:

Odpovědi respondentů vyjádřili silnější cítění Genia Loci v solném dole Altaussee – což je stejný pohled, který zaujímá i autor bakalářské práce. Je nutné zmínit kontrast odpovědí, které rezonují mezi vzpomínkami k jednotlivým atraktivitám. Respondenti jmenují i konkrétní prožitky, které se uchovali v paměti po návštěvě těchto míst. V souvislosti s Altaussee jsou zde evidovány vzpomínky pozitivní, v souvislosti s Obersalzbergem panují spíše negativní vzpomínky, které jsou dané faktorem masového turismu a nedostatečné přítomnosti informačních materiálů.

**Doplňující rozhovor s manažerem solného dolu – Haraldem Pernkopfem
zaměřený na propagaci a marketing:**

1) Kolik návštěvníků ročně navštíví solný důl? Zvyšuje se meziročně návštěvnost?

Harald Pernkopf: „Pokud se bavíme o běžných sezónách, které nebyly zasažené pandemií Covid-19, roční návštěvnost solného dolu v Altaussee se pohybuje mezi 30 – 35 000 návštěvníků ročně.“

2) V posledních 7 letech byly natočeny dva filmy, ve kterých se objevil i solný důl v Altaussee. Pomohly tyto filmové snímky k propagaci a ke zvýšení návštěvnosti solného dolu?

Harald Pernkopf: „Pokud se bavíme o filmu „The Monuments Men“, tento film nás tolik neovlivnil. Krom toho se tento film ani netočil v našem dole, přestože zachycuje příběh solného dolu v Altaussee. Druhý film, který byl natočený v německém jazyce a jmenuje se Ein Dorf Wehrt Sicht byl natočen v našem solném dole. Tento film vyobrazuje válečné dějiny regionu, do kterého patří Altaussee a i samotný příběh tohoto dolu. Velice často se setkáváme s ohlasy od návštěvníků, kteří k nám do solného dolu zamíří. Filmy lehce zvýšily povědomí o solném dole, ale navýšení návštěvnosti jsme nezaznamenali.“

3) Snažíte se měnit a přidávat expozice v podzemí solného dolu?

Harald Pernkopf: „V Altaussee se snažíme držet krok s dobou. V roce 2019 jsme vybudovali expozici umění, která ukazuje díla, která byla v Altaussee uschována během druhé světové války. V loňském roce jsme investovali 200 000 euro do nové světelné show na našem solném jezeře.“

4) Jaké nástroje používáte k propagaci solného dolu?

Harald Pernkopf: „Našel společnost Salzwelten GmbH vlastní solné doly v Altaussee, Hallstattu a Halleinu. Tyto tři solné doly fungují jako turistická atrakce pro turisty a samozřejmě usilovně pracujeme na propagaci. Máme

směsici online a offline reklamy. Jsme poměrně dost aktivní na sociálních sítích - využíváme Instagram, ale také placenou propagaci na Facebooku. Dále využíváme rakouské noviny a rozhlasové spoty, ale zaměřili jsme se i na každý hotel v blízkém okolí, kde návštěvníci najdou naše letáky. V blízkém okolí využíváme také billboardy.“

5) Jaká je návštěvnost solného dolu v Altaussee v porovnání s okolními solnými doly (Hallein, Hallstatt), které též působí jako turistická atrakce?

Harald Pernkopf: „*Porovnání solného dolu v Altaussee se solnými doly v Hallstattu a Halleinu vychází velice zajímavě. Pokud se bavíme o datech mimo sezónu zasaženou pandemií COVID 19, průměrné roční návštěvy jsou v každém dole jiné. Naše společnost provozuje i lanovou dráhu v Hallstattu, která návštěvníky vyveze ke vstupu do solného dolu, kde se nachází i vyhlídka na celé Halstattersee. Mohu Vám tedy poskytnout údaje i z provozu této lanové dráhy. Aktuálně mám k dispozici údaje z roku 2019. Čísla vyjadřují rozdílnou návštěvnost v Altaussee a ostatních solných dolech, která se v podobných číslech pohybuje každý rok.*

Roční návštěva solných dolů:

- *Lanová dráha Hallstatt: 223 395*
- *Solný důl Hallstatt: 201 819*
- *Solný důl Hallein: 211 326*
- *Solný důl Altaussee: 33 153*

V Altaussee bychom rádi návštěvnost pozvedli prodloužením otevírací doby ke 40 000 návštěvníkům ročně. Jak jistě víte, tento solný důl se nachází vysoko v horách: Je zde obtížnější přístup, proto tento solný důl funguje pouze od dubna do listopadu. Ostatní solné doly fungují celoročně.“

Hodnocení autora:

Autor byl s Haraldem Pernkopfem v kontaktu téměř dva roky. Manažer společnosti Salzwelten poskytoval autorovi během psaní bakalářské práce informace související se solným dolem a autora propojil i s jeho pracovníky. Závěrem poskytl Harald Pernkopf autorovi rozhovor, ve kterém velmi otevřeně odpověděl na otázky týkající se provozu solného dolu. Jak uvedl, jsou aktivní na sociálních sítích, což si může každý návštěvník ověřit a najít si tuto instituci na Facebooku či Instagramu. Mimo této online reklamy využívají i offline reklamu v podobě billboardů a propagačního materiálu, který se nachází v ubytovacích zařízeních v okolí solných dolů. Solný důl má stabilní návštěvnost mezi 30 až 35 000 návštěvníky za rok, společnost Salzwelten vidí prostor pro vyšší návštěvnost v rozsahu 40 000 návštěvníků za rok, což by dle Harald Pernkopfa bylo optimální číslo. Jak dále uvádí, dva kinematografické snímky pojednávající právě o zmiňovaném solném dole v Altaussee jsou registrovány především u rakouských a německých návštěvníků, z čehož plyne, že v České republice se stále jedná o neznámou atraktivitu.

5 Shrnutí výsledků

Empirická část této bakalářské práce navazovala na část teoretickou a měla porovnat dvě turistické atraktivity z hlediska autenticity a prožívání Genia Loci. Cílem této práce bylo vystihnout Genius Loci obou turistických atraktivit. Mezi tyto dvě porovnávané atraktivity patří solný důl v Altaussee a vesnice Obersalzberg, jejíž součástí je Dokumentace (památník) Obersalzberg a Orlí Hnízdo. Solný důl v Altaussee je turistická atraktivita s bohatou historií, která je však pro většinu turistů neznámá, což se podepisuje i na její návštěvnosti. Obersalzberg se potýká s opačným problémem, kterým je masový turismus. Empirická část bakalářské obsahuje případové studie a výzkum formou řízených rozhovorů, které tato dvě místa porovnají z hlediska prožitku Genia Loci během návštěvy těchto atraktivit. Řízené rozhovory jsou primárním zdrojem v rámci výzkumu pro odpovědi na výzkumné otázky. Případové studie doplňují výzkum a popisují návštěvu těchto míst, schopnost předat návštěvníkovi informační minimum a možnost prožít Genius Loci daného místa. Ve výzkumu vedeném formou řízených rozhovorů byli záměrně vybráni respondenti z řad účastníků, ale i pracovníků cestovního ruchu. Důvodem výběru těchto respondentů byla snaha přinést rozmanitost a různé pohledy na tuto problematiku, což se dle názoru autora povedlo. Výzkum přinesl nejen názory z řad návštěvníků, kteří si dané místo prohlédnou, ale i pohled pracovníků cestovního ruchu z cestovní kanceláře, ale i přímo z regionu.

Pro dosažení výsledků byly stanoveny následující otázky:

Jaká je motivace návštěvy zkoumaných atraktivit?

Odpovědi na tuto otázku byly získány z řízených pohovorů s účastníky, ale i pracovníky cestovního ruchu. Do výzkumu byli zapojeni i místní pracovníci cestovního ruchu. Dle výsledků výzkumu mají návštěvníci od každé atraktivity jiná očekávání. Solný důl Altaussee je pro návštěvníky atraktivitou neznámou, očekávání od návštěvy tohoto místa nejsou tak veliká. Motivace návštěvníků je v tomto případě spojená s místem technického charakteru, kterým solné doly jsou. Oproti tomu očekávání od Obersalzbergu, jehož součástí je Orlí Hnízdo

jsou vysoká. Orlí Hnízdo předchází pověst monumentální stavby, která má spojitost s kultem Adolfa Hitlera. Návštěvníci jsou návštěvou Orlího Hnízda vysoce motivováni. Pro některé je návštěva Obersalzbergu a Orlího Hnízda cestovatelským snem, který si chtějí splnit. Kult Adolfa Hitlera hraje v očekávání velikou roli a ukazuje tak, že místa spojená s temným turismem jsou v cestovním ruchu trendem.

Jak vnímají Genius Loci zkoumaných míst účastníci a pracovníci cestovního ruchu?

Vnímání Genia Loci obou turistických atraktivit popisuje autor v případových studiích, jenž jsou součástí empirické části. Pro tuto otázku jsou však primárním zdrojem odpovědi respondentů z řízených rozhovorů. V případě této otázky přinesl výzkum zajímavou odpověď. Ve vnímání Genia Loci je pro téměř všechny respondenty lepší prostředí solného dolu. S důvody, proč ve vnímání genia loci je pro respondenty příjemnější prostředí solného dolu souvisí i další otázka, která se zabývá znalostí historie během návštěvy těchto míst.

Je Genius Loci turistických atraktivit, na které je zaměřena tato práce je ovlivněn znalostí historie?

Pro odpovědi na tuto otázku byla opět primárně využita data z výzkumu formou řízených rozhovorů. Historie zkoumaných atraktivit může být pro většinu návštěvníků před návštěvou místa neznámá, je tedy důležité, jak je prezentována během prohlídky. V teoretické části zmiňuje Venclová (2015), že Genius Loci je spjatý věděním, vzděláním o daném místě a hodnotách. Respondenti se v odpovědích na tuto otázku shodují v tvrzení, že během prohlídky solného dolu jim jsou předány informace a výklad z historie k danému místa lépe v případě solného dolu. Naopak v případě Obersalzbergu a Orlího Hnízda je pro respondenty nedostatek informací během prohlídky této atraktivity velikým zklamáním, přestože to charakter místa vyžaduje. Odpovědi respondentů v otázce předání informací na daném místě se shodují s popisem tohoto místa v případových studiích zaměřených přímo na tyto atraktivity. Jak uvádí autor ve zmíněných studiích, solný důl v Altaussee pro pochopení příběhu vytvořil návštěvníkům opravdu zajímavé prostředí, které tvoří expozice vztahující se

k historickým událostem, které se zde udály. Tyto expozice jsou velice dobře situovány a doplněny o výklad pomocí audioprůvodce, který je dostupný ve dvanácti světových jazycích. Absence podobných expozic v Obersalzbergu a na Orlím Hnízdě jsou dle odpovědí většiny respondentů důvodem, proč tato atraktivita nenaplnuje očekávání, které měli před návštěvou tohoto místa.

Jakou formu propagace využívá solný důl v Altaussee?

Tato otázka čerpá data z výzkumu, který se v případě této otázky soustředí na rozhovor s manažerem solného dolu – Haraldem Pernkopferem. Respondent uvedl i přesná čísla z provozu, která potvrzují, že návštěvnost v solném dole v Altaussee vykazuje nižší čísla v porovnání se solnými doly v turisticky oblíbených místech Hallstatt a Hallein v. Jak Harald Pernkopf uvedl, při propagaci solného dolu se marketingové oddělení zaměřuje na online i offline propagaci. V rámci online propagace využívá solný důl sociální média (Instagram a placené příspěvky na Facebooku). Offline propagaci realizují pomocí letáčků v ubytovacích zařízeních, která se nacházejí v blízkosti solných dolů, které provozují. Tuto formu propagace doplňují o billboardy. Jak dále pan Harald Pernkopf uvedl, jejich cílem je dostat návštěvnost v solném dole v Altaussee na 40 000 návštěvníků ročně

Výzkum formou řízených rozhovorů dle autora splnil cíl práce, kterým bylo porovnat solný důl v Altaussee a Obersalzberg zahrnující i Orlí Hnízdo z hlediska prožití Genia Loci. Porovnání atraktivit v tomto aspektu přinesl výzkum jako primární zdroj dat a byl doplněn o případové studie autora, který jejich pomocí přinesl vlastní názor na tuto problematiku. Poznatky autora se v mnoha ohledech shodují s názory respondentů, kteří formou řízených rozhovorů tvoří výzkumnou část. Výsledkem tedy je, že část respondentů preferuje prožití Genia Loci solný důl v Altaussee před Obersalzbergem a Orlím Hnízdem. Primárním důvodem je způsob prezentace místa a možnost získat během prohlídky místa informace nebo historický výklad. Na základě odpovědí respondentů z řízených rozhovorů hraje v prospěch Altaussee velikou roli dobře zpracovaná prohlídková trasa zahrnující několik expozic, které popisují historické události a příběh, který se zde během druhé světové války stal.

Na základě poznatků z výzkumu by autor doporučil vylepšení prohlídky památníku v Obersalzbergu, kde chybí informační materiály ve více jazycích a také vylepšení prohlídkové trasy Orliho Hnízda. Z poznatků z řízených rozhovorů se ukázalo, že očekávání, které respondenti před návštěvou Orliho Hnízda měli nebyla zdaleka naplněna. Dle odpovědí respondentů tomuto místu chybí expozice či informační materiál, který by předal návštěvníkům informace a výklad z historie. Jak ukázaly řízené rozhovory, ale i případová studia autora z Obersalzbergu, je toto místo synonymem pro definici masového turismu. V případě snahy o přidání edukativních expozic by autor doporučil možnost nákupu vstupenek pouze přes webové stránky a počet návštěvníků zredukovat. V případě omezení masového turismu, přidáním informačních nebo edukačních materiálů by dle autora byla vyšší šance pro prožití Genia Loci tohoto místa.

Autor byl zaujat rozhovorem s panem Haraldem Pernkopfem – manažerem solného dolu. Do dalšího možného výzkumu, který se týká této turistické oblasti by navrhl vzájemné porovnání Genia Loci solných dolů v Altaussee, Halleinu a Hallstattu. Dle dat, které autorovi poskytl manažer solného dolu jsou solné doly v Halleinu a Hallstattu v této oblasti, které se přezdívá Salzkammergut (v překladu Solná komora) vysoce navštěvovanými atraktivitami. Data ukazují, že jediné Altaussee má návštěvnost výrazně nižší. Autor tuto oblast navštěvuje velice často a v posledních letech zaregistroval, že se oblast stala velice oblíbenou pro příjezdový cestovní ruch z Asie, což pomáhá návštěvnosti různých atraktivit v této oblasti. Autor by v dalším výzkumu dále navrhoval porovnat návštěvnost památek v této oblasti v porovnání se zmíněnými solnými doly v Hallstattu a Halleinu, ale i se solným dolem v Altaussee.

6 Závěry a doporučení

Solný důl v Altaussee a vesnice Obersalzberg jsou dvě jedinečná místa, které jsou zajímavé nejen díky zajímavé historii, ale i nádherným panoramatickým výhledům na Alpskou krajinu. Obě tato místa poutají zajímavým příběhem, který však souvisí s jedním z nejsmutnějších období lidské historie. Obě místa jsou poznamenána druhou světovou válkou, přestože se v těchto lokalitách neodehrály těžké bitvy a tato místa nebyla poznamenána tragickými událostmi.

Tato bakalářská práce se dělí na dvě části – teoretickou a empirickou. Teoretická část definuje pojmy Genius Loci, temný turismus a nacismus. Tyto pojmy souvisejí s případovými studii a výzkumem formou řízených rozhovorů, což je obsahem empirické části. Cílem této bakalářské práce bylo představit vybrané turistické atraktivity zaměřené na tematiku druhé světové války, interpretovat jejich autenticitu, Genius Loci a v těchto aspektech je porovnat.

Výzkum a případové studie přinesly následující poznatky:

- Očekávání před návštěvou turistické atraktivity jsou větší u Obersalzbergu než u solného dolu Altaussee
- Prožití Genia Loci je významně větší během návštěvy solného dolu v Altaussee
- Pro prožití Genia Loci daného místa pomáhá znalost historie. Způsob prohlídky solného dolu pomocí audio průvodce, krátkých filmů se záběry z historie a expozic s ukázkami z období druhé světové války vtáhnou návštěvníky do příběhu, který se zde odehrál. Díky tomu prožívají ducha místa více.
- Pro návštěvníky Obersalzbergu je návštěva zklamáním vzhledem k očekáváním, které mají před návštěvou tohoto místa. Absence expozice a informačních materiálů během prohlídky jsou příčinou, proč návštěvníci na tomto místě necítí pocity výjimečnosti a autenticity.

Z porovnání obou atraktivit je pro návštěvníky z pohledu zkoumaných jevů větší šance na prožití Genia Loci během návštěvy solného dolu v Altaussee. Přestože je to atraktivita pro většinu návštěvníků neznámá a jejich očekávání tak nejsou před návštěvou solného dolu nijak vysoká, tato atraktivita je dokáže překvapit. Veliký význam hraje v tomto ohledu prostředí vytvořené pracovníky solného dolu, kdy prohlídková trasa v kombinaci s kvalitou a množstvím podaných informací v návštěvnících dokáže vzbudit pocity prožití autenticity a ducha místa této atraktivity.

Na základě výzkumu, který byl autorem proveden by autor doporučil změnu způsobu prohlídky Orliho Hnízda, které před návštěvou přináší vysoká očekávání, která nejsou naplněna. Návštěvníci této atraktivity postrádají více informací k tomuto místu. Vzhledem k tomu, že nemají možnost spojit si souvislosti kvůli absenci většího množství informací či historického výkladu, prožití Genia Loci tohoto místa pro ně není natolik silným. Vytvoření případných expozic či předání informací z historie by mohlo posílit prožitek Genia Loci tohoto místa.

Obě zkoumaná místa zanechala pestrou stopu v historii. Solný důl Altaussee přinesl světu zázrak v podobě záchrany světového uměleckého dědictví. Obersalzberg světu přinesl sílící nacistický režim, jehož představitelé tuto lokalitu využívali pro odpočinek, ale zároveň zde zanechali stopu, kterou již nikdy nikdo nesmaže.

7 Seznam použité literatury

- BEEROVÁ, Eva, průvodkyně v solném dole Altaussee [ústní sdělení]. Altaussee, 16.10.2019.
- JUNEK, Václav. Hitlerova hora. Velké Přílepy: Olympia, 2018. ISBN 978-80-7376-529-3.
- KELBLOVÁ, Dana, průvodkyně cestovního ruchu [ústní sdělení]. Obersalzberg, 14.10.2019.
- KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4603-6.
- MARTIN, James. Altaussee Salt Mines Guide | The Mountain of Treasures. TripSavvy [online]. 2019 [cit. 2021-8-24]. Dostupné z: <https://www.tripsavvy.com/altaussee-salt-mines-guide-1507941>
- MORRISON, Jim. The True Story of the Monuments Men. Smithsonian Magazine [online]. 2014 [cit. 2021-8-24]. Dostupné z: <https://www.smithsonianmag.com/history/true-story-monuments-men-180949569/>
- NORBERG-SCHULTZ, Christian. Genius Loci: Krajina, místo, architektura. 2. vydání. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 978-80-7363-303-5.
- PŮTOVÁ, Barbora. Antropologie turismu. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-802-4643-540.
- STANSKA, Zuzanna. The Story of Hitler's Unrealized Art Museum in Linz. DailyArt Magazine [online]. Varšava, 2020 [cit. 2021-8-24]. Dostupné z: <https://www.dailyartmagazine.com/story-hitlers-art-museum/>
- SYROVÁTKOVÁ, Jaroslava. Specifické formy cestovního ruchu. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2013. ISBN 978-80-7372-927-1.
- ŠÍPEK, Jiří. *Úvod do geopsychologie*. Praha: ISV nakladatelství, 2001. ISBN 80-8566-70-6.
- ŠTÝRSKÝ, Jiří a Jiří ŠÍPEK. *Geografie turismu Evropy a světa s důrazem na působení genia loci a zážitkovou turistiku*. 4. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-442-2.
- ŠTÝRSKÝ, Jiří a Jiří ŠÍPEK. *Geograficko psychologické souvislosti cestování, turistiky a rekreace*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. ISBN 978-80-7435-114-3.
- UENO, Rihoko. Monuments Men Inside the Mines. Archives of American Art [online]. 2014 [cit. 2021-8-24]. Dostupné z: <https://www.aaa.si.edu/blog/2014/03/monuments-men-inside-the-mines>

VAN CAPELLE, Dr. H. a Dr. A.P. VAN DE BOVENKAMP. Berghof: Utajené sídlo Hitlerovy moci. Ottovo nakladatelství, 2017. ISBN 978-80-7451-220-9.

VENCLOVÁ, Kateřina, 2015. Geopsychologie a ekopsychologie v cestovním ruchu. Hradec Králové: Gaudeamus. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-540-0.

WILSON, James. Hitlerovo alpské útočiště. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-859-2.

ZELENKA, Josef. Percepce krajiny a genius loci. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-191-9.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-8

8 Přílohy

8.1 Řízené rozhovory

Seznam otázek:

Solný důl Altaussee:

- 1) Jaká byla Vaše očekávání před návštěvou solného dolu?
- 2) Pocítila jste během návštěvy solného dolu neobyčejnou atmosféru či pocit jedinečnosti?
- 3) Je něco, co Vás během prohlídky zaujalo?
- 4) Jak moc Vaše pocity z návštěvy tohoto místa ovlivnil výklad historie?
- 5) Je něco, co podle Vás chybí během prohlídky v Altaussee?

Obersalzberg:

- 6) Jaká byla Vaše očekávání před návštěvou Obersalzbergu?
- 7) Pocítila jste během návštěvy Obersalzbergu neobyčejnou atmosféru či pocit jedinečnosti?
- 8) Je něco, co Vás během prohlídky zaujalo?
- 9) Jak moc Vaše pocity z návštěvy tohoto místa ovlivnil výklad historie?
- 10) Je něco, co podle Vás chybí během prohlídky Obersalzbergu?

Souhrnná otázka:

- 11) Evidujete nějaký rozdíl během prožívání Genia Loci v těchto dvou turistických atraktivitách?

Rozhovor s Haraldem Pernkopfem:

- 1) Kolik návštěvníků ročně navštíví solný důl? Zvyšuje se meziročně návštěvnost?
- 2) V posledních 7 letech byly natočeny dva filmy, ve kterých se objevil i solný důl v Altaussee. Pomohly tyto filmové snímky k propagaci a ke zvýšení návštěvnosti solného dolu?
- 3) Snažíte se měnit a přidávat expozice v podzemí solného dolu?
- 4) Jaké nástroje používáte k propagaci solného dolu?
- 5) Jaká je návštěvnost solného dolu v Altaussee v porovnání sokolními solnými doly (Hallein, Hallstatt), které též působí jako turistická atrakce?

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **Petr Švach**
Osobní číslo: **I1800627**
Adresa: **Družstevní 322, Luže, 53854 Luže, Česká republika**
Téma práce: **Genius Loci vybraných turistických atraktivit z 2. světové války**
Téma práce anglicky: **Genius Loci of the Selected Tourist Attractions From the Second World War**
Vedoucí práce: **Mgr. Dagmar Hrušová, Ph.D.**
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Zásady pro vypracování:

Dle platného znění děkanského výnosu Pokyny pro vypracování závěrečných bakalářských prací, v souladu s doporučeními v předmětu MES v LMS Blackboard.

Seznam doporučené literatury:

ŠTÝRSKÝ, Jiří a Jiří ŠÍPEK. *Geograficko psychologické souvislosti cestování, turistiky a rekreace*. Hradec Králové, 2011. ISBN 978-80-7435-114-3.
JUNEK, Václav. *Hitlerova Hora*. ISBN 978-80-7376-529-3.
VAN DE BOVENKAMP, A. P. a H. VAN CAPELLE. *Berghof*. 2017. ISBN 978-80-7451-220-9.

Vedoucí práce Vám zatím nepřidělil registrované téma, a proto není možné vytisknout podklad pro zadání bakalářské práce.

Podpis studenta:

Datum: 29.04.2022

Podpis vedoucího práce:

Datum: